

SVENSKA TV-NYHETER – EN SPEGLING AV SVERIGE OCH VÅR OMVÄRLD?

**EN UNDERSÖKNING AV VILKA SOM KOMMER TILL TALS
SAMT VILKA ÄMNEN OCH GEOGRAFISKA OMRÅDEN
SOM BEHANDLAS I SVENSKA TV-NYHETER**

Granskningsnämndens rapportserie – rapport nr 5

ISSN: 1403-6320

Genomförd av – Anna Hyberg
Granskningsnämnden för radio och TV

Grafisk form – Magnus Törnblom

Tryck – Regeringskansliets offsetcentral

Stockholm, april 2000

Tidigare utgivna rapporter i
Granskningsnämndens rapportserie:

1. Svenskt TV-utbud 1997 - Profiljakten
2. Den försåtliga kulturrasismen
3. Hur lokal är den lokala radion?
4. Svenskt TV-utbud 1998

FÖRORD

Granskningsnämnden för radio och TV kan härmed presentera den femte rapporten i en särskild *rapportserie*, vilken tog sin början år 1998. Detta år erhöll nämnden regeringens uppdrag att två gånger årligen lämna rapporter om utvecklingen av innehållet i radio och TV. Dessa rapporter är, till skillnad från nämndens ordinarie granskningsverksamhet, inte avsedda att mynna ut i några beslut i frågan om programföretagen uppfyllt gällande programregler eller ej. Genom undersökningar av vetenskaplig natur vill nämnden i stället försöka ge en bredare belysning av programinnehållet i olika avseenden än vad som är möjligt i samband med den traditionella granskningen, vilken vanligen gäller klart avgränsade frågor i samband med enskilda program eller programserier. Även de vetenskapliga studierna tar dock företrädesvis sikte på frågeställningar som har någon anknytning till programreglerna. Med denna inriktning eftersträvar nämnden att komplettera den forsknings- och utredningsverksamhet som bedrivs på andra håll samt att lämna ytterligare bidrag till en insiktsfull debatt om innehållet i radio och TV.

Den här aktuella rapporten handlar om *nyhetssändningarna* i de tre TV-kanaler som når den i särklass största publiken: SVT1, SVT2 och TV4. Närmare bestämt gäller det huvudsändningarna av *Aktuellt*, *Rapport* och *Nyheter*, vilka dels har analyserats som ett samlat nyhetsutbud, dels har jämförts med varandra i olika avseenden. Undersökningen syftar till att besvara två huvudfrågor: *Vilka* är det som *kommer till tals* i TV-nyheterna (bortsett från kanalernas egna programledare och reportrar)? I vilken omfattning och i vilka sammanhang representeras *olika delar av världen* i sändningarna? I anslutning till dessa huvudfrågor behandlas naturligtvis en rad mer konkreta frågor, t.ex. om hur de medverkande kan beskrivas i termer av kön, ålder, verksamhetsområde och etnisk bakgrund. Undersökningen tar också sikte på i vilka sammanhang och under hur lång tid som de medverkande får uttala sig, liksom vilka skillnader som här kan finnas mellan olika kategorier av medverkande. Dessa frågor ställs huvudsakligen angående *inrikes* rapporteringen. Vad gäller *utrikes* rapporteringen behandlas bl.a. frågan om hur ämnesinriktningen varierar beroende på vilket geografiskt område som rapporteringen handlar om. Finns i detta avseende något urskiljbart mönster, t.ex. så att vissa länder eller världsdelar huvudsakligen är föremål för "krisrapportering", medan andra uppmärksammas i helt andra sammanhang?

De frågor som tas upp i rapporten knyter åtminstone indirekt an till vissa krav som är förenade med sändningstillstånden för både Sveriges Television och TV4. Detta gäller inte minst kravet på att nyheter och andra samhällsinformativa eller -debatterande program skall ge den allsidiga information som medborgarna behöver för att vara orienterade och ta ställning i samhälls- och kulturfrågor. Mer allmänt gäller för båda programföretagen att utbudet skall vara mångsidigt samt att programmen skall utformas så att de tillgodoser skiftande behov och intressen hos landets befolkning. Bl.a. mot denna bakgrund är det naturligtvis av intresse att närmare studera både nyhetsinslagens geografiska spridning och vilka grupper som får tillfälle att uttala sig i olika ämnen, liksom vilken bild TV-nyheterna härigenom ger av rådande förhållanden i fråga om makt och inflytande. I grunden har detta med mediernas roller i ett demokratiskt samhälle att göra. Att också de berörda programföretagen själva anser att just nyhetsprogrammen är mycket viktiga i detta perspektiv framgår av exempelvis SVT:s omfattande public service-uppföljning för år 1998. Här deklarerar SVT nämligen följande (s. 44, tredje stycket): "Nyhetsförmedlingen är den centrala delen av programutgivningen som syftar till att främja yttrandefrihet och demokrati i vårt samhälle."

För genomförandet av både undersökningen och föreliggande rapport svarar en av Granskningsnämndens medarbetare, *Anna Hyberg*. Hon är fil.mag. med inriktning på främst statsvetenskap samt medier och kommunikation. Under sin utbildning har Anna Hyberg särskilt intresserat sig för mediernas roller i demokratin och skrivit ett par vetenskapliga uppsatser på detta tema. Vidare har

hon aktivt deltagit i undersökningar kring andra ämnen som Granskningsnämnden tidigare genomfört. För bistånd med det viktiga arbetet att koda nyhetssändningarna har Anna Hyberg anlitat *Tobias Brandt*, fil. mag. i filmvetenskap.

Som handledare till Anna Hyberg vid uppläggningsen av denna undersökning har Granskningsnämnden engagerat *Johan Cronström*. Han är verksam som doktorand och lärare vid Stockholms universitet/ Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMK). Johan Cronström har betydande erfarenhet av utbudsstudier och innehållsanalyser och han åtog sig handledarfunktionen under en period då undertecknad p.g.a. sjukdom inte kunde medverka. Tillsammans med mig har Johan Cronström också bidragit med utförliga synpunkter på olika rapportutkast. För de slutliga formuleringarna i rapporten är det dock i vanlig ordning ingen annan än författaren själv som svarar.

Varken denna eller någon annan enskild undersökning kan ge svar på alla frågor som aktualiseras. Ändå är jag förvissad om att den läsare som ger sig tid finner att rapporten innehåller åtskilliga resultat av intresse. Den mer jäktade läsaren kan med fördel först ta del av dels de sammanfattningar som finns efter rapportens två huvuddelar (se s. 31 och 43), samt författarens slutkommentar. Bra är naturligtvis också att veta hur undersökningen genomförts, vilket beskrivs på s. 7-11.

Haninge i april 2000

Dan Lundberg
Ekon. dr.
Forskningsansvarig vid Granskningsnämnden

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord

Innehållsförteckning

Inledning

Bakgrunden till undersökningen.....	7
Undersökningens syfte	9
Urval.....	10
Metod	10
Svårigheter och reservationer	11

Del 1:

Vilka kommer till tals?.....	12
1. TV-nyheterna som helhet.....	12
2. Inrikesrapporteringen.....	15
Kön och ålder.....	15
Aktörer.....	16
Ämnen	19
Opinionsbildare, allmänhet och analytiker	20
Personer med "utländsk bakgrund" i TV-nyheterna	21
3. En beskrivning av hur olika grupper kom till tals i inrikesrapporteringen	23
4. Likheter och skillnader mellan de olika nyhetsprogrammets inrikesrapportering	27
5. Sammanfattning.....	31

Del 2:

Vilka geografiska områden behandlas?.....	32
1. Resultat.....	34
Länder och geografiska områden som fick mest utrymme i utrikesrapporteringen.....	37
EU-bevakningen	38
Likheter och skillnader mellan de olika TV-kanalernas utrikesrapportering	39
2. Sammanfattning.....	43

Slutkommentar	44

BILAGA 1 – Kodschema

BILAGA 2 – Instruktion till Kodschema

BILAGA 3 – Förteckning över tabeller och diagram

INLEDNING

BAKGRUNDEN TILL UNDERSÖKNINGEN

Bland Granskningsnämndens uppgifter ingår att förse regeringen med årliga rapporter om radio- och TV-företagens programverksamhet. I public service-kanalernas och TV4:s sändningstillstånd står det att programföretagen skall "ge den allsidiga information som medborgarna behöver för att vara orienterade och ta ställning i samhälls- och kulturfrågor" (SVT:s sändningstillstånd 1996, 10 §) och att "programmen skall utformas så att de genom tillgänglighet och månsidighet i skälig omfattning tillgodoser skiftande behov och intressen hos landets befolkning" (TV4:s sändningstillstånd 1996, 10 §).

Under 1900-talet har massmedia blivit den dominerande kommunikationskanalen mellan olika grupper i samhället. I takt med massmedias allt starkare ställning som forum för politisk debatt har forskare ställt frågor kring medias roll i demokratin. Det är nödvändigt att granskarna granskas. I demokratiutredningens forskarvolym III, *Politikens medialisering* (SOU 1999:126), som gavs ut 1999-12-22, undersöks massmedias roll i samhället. En av de teorier som där diskuteras är hur en stark tilltro till information och kommunikation ligger till grund för folkstyret. Själva dess bas är ju att det finns en kritisk väljarkår som genom aktivt deltagande i den allmänna debatten levandegör demokratin.¹ Många talar om massmedierna som en offentlig sfär, ett debattforum där människor från olika grupper i samhället möts för att diskutera viktiga samhällsfrågor. Utan massmedia som kommunikationslänk mellan politiker och väljare, mellan intresseorganisationer och myndigheter och mellan medborgare sinsemellan, skulle demokratin inte fungera. Frågan är hur den information som förmedlas i massmedia ser ut. Är den så långt möjligt objektiv, eller ger den snarare uttryck för bestämda viljor eller fördomar? Vilken roll får olika aktörer i den kommunikation som förmedlas genom massmedia?²

En annan fråga som diskuteras i demokratiutredningens forskarvolym III är vilken bild av omvärlden som ges i svenska massmedia. Journalistiken blir lätt en spegling av de internationella maktförhållandena, menar en av författarna.³ Vilken roll har medierna i samband med Sveriges EU-medlemskap? Sedan fem år är ju Sverige medlem i den Europeiska Unionen, något som innebär att mycket av vad som tidigare varit svenska inrikespolitiska angelägenheter nu är gemensam politik inom EU. I utredningens kapitel "EU, medborgarkultur och mediernas demokratiska uppgift" konstaterar författaren att EU fortfarande upplevs som fjärran den svenska vardagen och att detta på sikt kan vara förödande för demokratin. Medierna bör därför se som sin uppgift förmedla information om hur EU fungerar och vilken relation Sverige och dess medborgare har till unionen.⁴

Några av författarna till demokratiutredningens forskarvolym III intresserar sig särskilt för TV-mediet. Vilken påverkan har TV på sina tittare? Känner tittaren en likgiltighet inför det samhälle som skildras i

¹ Berglez, Peter, "Drömmar och mardrömmar om politiken, massmedierna och medborgarna. En teoretisk redogörelse.", *Politikens medialisering*, forskarvolym III, SOU 1999:126.

² För diskussion om massmedias roll som verklighetsbildare, se bl.a. Ekekrantz, J. och T. Olsson, *Det redigerade samhället*, Stockholm, Carlsson Bokförlag, 1994 och McCombs, M. och Donald L. Shaw (red.), *Communication and Democracy*, Lawrence Erlbaum Associates Inc. Mahwah, New Jersey, 1997.

³ Nohrstedt, Stig Arne, "Demokratin och globaliseringen. Om transnationell journalistik och politisk opinionsbildning", *Politikens medialisering*, ibid.

⁴ Dahlgren, Peter, "EU, medborgarkultur och mediernas demokratiska uppgift", *Politikens medialisering*, ibid.

TV-rutan eller väcks hennes engagemang? Olika program tas naturligtvis emot på olika sätt och det är inte möjligt att ge ett entydigt svar på TV-mediets effekter på medborgaren och hennes eventuella samhällsengagemang. Vissa studier pekar emellertid på att det i en viss typ av debattprogram förekommer en mer eller mindre förutsägbar dramaturgi där deltagarna tar på sig stereotypa roller – som till exempel den maktlösa medborgarens kamp mot överheten. De medborgare som deltar i debatten får mindre utrymme för argumentation. Deras roll är undanskymd, men ger ändå en bild av debatten som äkta och verklig.⁵

Medierna spelar alltså en oerhörd roll i det för demokratin så viktiga kommunikationsmaskineriet. Dels skall de förmedla information från olika grupper i samhället. Det gör att de grupper som vill komma till tals i samhällsdebatten måste organisera sig och skaffa sig utrymme i media för att kunna vara med i det offentliga samtalet.⁶ Men till public service-kanalernas uppdrag hör också att de intressegrupper som inte själva kommer till tals representeras. Det är viktigt att den breda allmänheten finns med i samhällsdebatten. Kanalerna har också till uppgift att analysera, reda ut och förklara den information som förmedlas (i 10 § i SVT:s och TV4:s respektive sändningstillstånd står det att programföretagen "... skall meddela nyheter, stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden och därvid ge den allsidiga information som medborgarna behöver för att vara orienterade och ta ställning i samhälls- och kulturfrågor.")

Nyhetsändningarna är en viktig del av public service-kanalernas och TV4:s utbud och en av de viktigare arenorna för samhällsdebatt. I nyheterna återfinns det som anses vara viktigt och betydelsefullt för allmänheten att ta del av. I TV-nyheterna kommer också de människor till tals som anses ha något att viktigt att säga i samband med nyhetsrapporteringen. Det utrymme som olika aktörer har tillgång till i nyheterna – t.ex. hur mycket tid de har till sitt förfogande – är en indikator på hur mycket inflytande, eller makt, de har över den offentliga sfären. Ju större utrymme en viss grupp människor har, desto större möjligheter har den att påverka den offentliga diskussionen.

Under 1999 hade, enligt Svenska Kommunförbundet, 19,9% av Sveriges invånare utländsk bakgrund, dvs. var födda i utlandet eller hade minst en förälder född i utlandet. Mot denna bakgrund – och mot bakgrund av idén om massmedia som ett offentligt forum där olika samhällsgrupper möts och diskuterar gemensamma frågor – kan det vara intressant att se hur stor andel personer med utländsk bakgrund som förekommer i TV-nyheternas inrikesrapportering. På samma grunder kan det vara intressant att undersöka kvinnornas andel tid i svenska TV-nyheter.

TV-nyheternas produktion är beroende av ett antal faktorer. Ekonomiska, politiska, geografiska och kulturella omständigheter gör att nyhetsrapporteringen får en viss form och ett visst innehåll. Många forskare hävdar att en ökad konkurrens mellan medieföretag har inneburit att medieinnehållet styrs allt mer av ekonomiska överväganden. En strävan efter billig produktion och stor publik kan leda till en förtyglad och överdramatiserad rapportering om publikfriande ämnen som brott, konflikter och sex. I medier som är trängda av snäva ekonomiska ramar förekommer också ofta journalister i fler roller än de som nyhetsuppläsare eller reporter. Ofta är det till exempel mer kostnads-effektivt att låta en journalist från det egna programföretaget ikläda sig rollen som expertkommentator än att ta in sakkunniga utifrån. Bland de politiska villkor som påverkar medieinnehållet finns exempelvis de sändningstillstånd som staten meddelat Sveriges Television och TV4. Vidare har det geografiska och kulturella avståndet mellan mediepubliken och olika händelser ute i världen betydelse för om dessa händelser blir ämnen för nyheter eller inte. Ju längre bort i världen, desto mer dramatisk måste en händelse vara för att bedömas som intressant för mediepubliken här hemma.⁷

Det finns många föreställningar om hur innehållet i TV-nyheterna ser ut, t.ex. att majoriteten av de som intervjuas är medelålders svenska män, att politiker som kommer till tals ofta förefaller ha stort

⁵ Svensson, Christian "TV-debatter som demokratiskt forum?", *Politikens medialisering*, ibid.

⁶ Kroon, Åsa "Mediedebatter som samtal i offentligheten. Om budskap och betydelser i förändring.", *Politikens medialisering*, ibid.

⁷ För diskussion om massmedias produktionsvillkor, se bl.a. Hvitfelt, H. "Skurkar, kapplöpningar och sensationer" i Carlsson, U. (red.) *Medierna i Samhället*, Nordicom 1996 och Iyengar, S. och Richard Reeves, *Do the Media Govern*, SAGE Publications 1997.

inflytande över de händelser som det rapporteras om i TV, medan privatpersoner framställs ha mindre inflytande. Men i hur hög grad stämmer de här föreställningarna med det faktiska innehållet i TV-nyheterna? Finns det anledning att ändra uppfattning i vissa avseenden och i sådana fall i vilka? Finns det aspekter i nyhetsrapporteringen som förtjänar att lyftas fram bättre och som är värda eftertanke och diskussion?

UNDERSÖKNINGENS SYFTE

Det övergripande syftet med denna rapport är att kartlägga vilka röster som kommer till tals i svenska TV-nyheter och i vilka sammanhang dessa röster förekommer.

En stor del av dem som kommer till tals i TV-nyheterna är nyhetsuppläsare och reportrar, alltså de som står för TV-nyheternas produktion. Dessa, tillsammans med redaktionsledningarna, har stort inflytande över TV-nyheternas ämnesprioritering och utformning. Emellertid är det inte journalisterna som i första hand är intressanta i denna undersökning. I stället fokuserar rapporten på alla de andra röster – alla de andra aktörer – som hörs i den allmänna debatten.

Huvuddelen av undersökningen, rapportens del 1, behandlar alltså vilka aktörer, förutom programledare och reportrar, som kommer till tals i svenska TV-nyheter och i vilken kontext dessa kommer till tals. Då de 63 nyhetsändringar som ingår i urvalet gick igenom kartlades också vilka geografiska områden som det rapporterades om i TV-nyheterna. Denna del av undersökningen presenteras i rapportens del 2.

För att underlätta för läsaren att orientera sig i rapporten presenteras resultaten enligt nedanstående disposition, som också utgör de undersökningsfrågor som skall underlätta kartläggningen av TV-nyheternas spektrum av röster.

Undersökningsfrågor till del 1

1. TV-nyheterna i dess helhet. Hur representeras manliga respektive kvinnliga personer i TV-nyheterna? Hur representeras olika åldersgrupper? Vilka aktörsgrupper (t.ex. politiker, experter, privatpersoner) får mest utrymme och i vilka frågor kommer de till tals?
2. Inrikesrapporteringen. Hur representeras manliga respektive kvinnliga personer i TV-nyheterna och hur representeras olika åldersgrupper? Hur mycket utrymme får olika aktörsgrupper och inom vilka ämnesområden kommer de till tals?
3. På vilket sätt kommer olika kategorier av medverkande till tals i inrikesrapporteringen – ger rapporteringen intryck av att de har stort eller litet inflytande över de händelseförlopp som skildras i nyheterna, hur länge får de tala och om vad får de tala?
4. Finns det några likheter/skillnader mellan de olika TV-kanalernas inrikesrapportering i ovanstående avseenden?

Undersökningsfrågor till del 2

1. Hur mycket tid ägnas åt rapportering från olika delar av världen?
2. Vad handlar nyheterna från olika geografiska områden/länder om?
3. I vilken typ av inslag förekommer olika geografiska områden/länder i TV-nyheterna?
4. Finns det några likheter/skillnader mellan de olika TV-kanalernas nyhetsinnehåll i ovanstående avseenden (fråga 1-3)?

URVAL

Undersökningen av innehållet i de svenska TV-nyheterna behandlar huvudsändningarna i de två svenska public service-kanalernas och TV4:s nyhetsrapportering: *Aktuellt* kl. 21 i SVT1, *Rapport* kl. 19.30 i SVT2 och *Nyheter* kl. 22 i TV4.⁸

Studien är en stickprovsundersökning och avgränsad till 63 nyhetssändningar under perioden februari-april samt augusti-september 1999, alltså veckorna 5-17 samt 31-38. Under urvalsperioden har en *Aktuellt*sändning, en *Rapport*sändning och en sändning av TV4:s *Nyheter* valts från varje vecka, så att 21 nyhetssändningar från varje kanal finns med i undersökningen. Urvalet är gjort så att samtliga av de fem vardagarna finns representerade bland varje kanals 21 nyhetssändningar.⁹ *Helgdagar finns inte med i urvalet.*

METOD

Undersökningen av vem som kommer till tals i TV-nyheterna, och i vilka sammanhang detta sker, gäller de personer som blir *intervjuade* – i studio eller i annan miljö. Journalisters och nyhetsuppläsares roll i TV-nyheterna undersöks inte närmare, utan räknas på ett tidigt stadium bort från de aktörsgrupper som kommer till tals, något som man bör hålla i minnet vid läsningen av undersökningsresultaten.

Undersökningen är kvantitativ såtillvida att TV-nyheternas innehåll mäts i tid och sorteras in i variabler och kategorier med hjälp av ett kodschema. Själva kategoriseringen innebär emellertid i vissa fall en kvalitativ bedömning och särskilt några variabler medför sådana bedömningar, t.ex. om de aktörer som kommer till tals i TV-nyheterna förefaller ha litet eller stort inflytande över det händelseförlopp de är inblandade i och vilket beskrivs i nyheterna. Under kodningsarbetet har avvikelser mellan de två kodarnas bedömningar bearbetats och efterhandskontroller av kodningen visar att undersökningens reliabilitet är tillfredställande – att kodarna sinsemellan i tillräckligt hög grad har gjort samma bedömningar av nyhetsinnehållet för att undersökningen i detta avseende skall vara tillförlitlig.¹⁰ Kodschemat samt en förklaring av dess tillämpning finns i bilaga 1.

Resultaten av undersökningen presenteras med hjälp av diagram och tabeller som oftast redovisar hur mycket sändningstid som ägnas vissa enskildheter i TV-nyheternas innehåll. Den löpande text som sammanbinder diagram och tabeller fokuserar på undersökningens huvudsakliga resultat (dvs. svaren på undersökningsfrågorna 1-4 ovan) och mycket av informationen i diagrammen kommer alltså att få stå för sig själv, okommenterad.

⁸ SVT-kanalerna är renodlade public service-kanaler, medan TV4 är en kommersiell kanal med vissa public service-åtaganden som är formulerade i kanalens sändningstillstånd.

⁹ Tre av de program som beställdes till undersökningen fanns inte referensbandade hos programföretaget (*Rapport* 16/4 och 20/8) eller var ofullständiga (*Nyheter* 26/4). Dessa sändningar ersattes eller kompletterades av sändningar från samma vecka. Ett antal av TV4:s *Nyheter* var ofullständiga såtillvida att de första ca 30 sekunderna saknades. En *Aktuellt*sändning saknade någon minut av slutet.

¹⁰ Tillförlitlighet, eller reliabilitet, har här beräknats i rent matematiska termer: ca 5% av undersökningsmaterialet har kodats av båda kodarna, varpå antalet avvikelser dem emellan har dividerats med det totala antalet fall. Om summan, dvs. procentandelen avvikelse, inte överstiger 25% har undersökningsresultaten betraktas som tillförlitliga. Alla variabler i undersökningen hade en tillförlitlighet på över 75%.

SVÅRIGHETER OCH RESERVATIONER

Vi vill reservera oss för att en del av resultaten inte bör generaliseras till att gälla hela 1999. Studien omfattar 21 veckor à en dag per kanal och vecka. De valda veckorna är inte spridda över hela året. Detta gör att särskilt den sista delen, om vilka geografiska områden som skildras i TV-nyheterna, inte bör betraktas som representativ för hela 1999. Vad gäller den första delen, om vilka som kommer till tals i TV-nyheterna, torde TV-innehållet vara relativt likartat under olika perioder av året, varför denna del bör vara mer representativ.

I undersökningen har vi sökt få en uppfattning om hur många personer med utländsk bakgrund som kom till tals i TV-nyheternas inrikesrapportering under urvalsperioden. Det är naturligtvis omöjligt för både TV-tittare och kodare av TV-innehåll att med säkerhet fastställa om en person som blir intervjuad har utländsk bakgrund eller inte. Däremot ger både en persons namn och talspråk en indikation om huruvida denna har en utländsk härkomst som ligger relativt nära i tiden. Trots bedömningsvårigheter har vi därför valt att kategorisera dem som kommer till tals i TV-nyheterna efter namn och talspråk. Samtliga personer har indelats efter om de har ett "nordeuropeiskt – men inte anglosaxiskt – namn", ett "anglosaxiskt" namn eller om de har ett namn med "annat ursprung". Vidare har bedömts talspråkligt om personer talar "svenska utan brytning", "svenska med brytning", engelska eller ett annat språk (se kodinstruktion för närmare beskrivning av kategorierna).

Med det förbehållet att det endast gäller kategorisering av namn och språk hos dem som kommer till tals i TV-nyheterna, och att denna kategorisering i vissa fall inte är helt rättvisande, benämns i denna undersökning personer som inte har ett nordeuropeiskt namn och som inte talar svenska utan brytning "personer med utländsk bakgrund".

Efter ett visst materialbortfall (se fotnot 9, s. 10) blev den totala kodningstiden 1 848 minuter (ca 31 timmar).

Tabell 1. Kodad tid

Nyhetsprogram	Kodad sändningstid genomsnitt/program
Rapport	29 min.
Aktuellt	40 min.
Nyheterna	19 min.
Totalt	1 848 min.

Då vi undersöker vilka, utom journalister, som kommer till tals i svenska TV-nyheter bör det noteras att majoriteten av den undersökta tiden har skurits bort. Nyhetsprogrammen innehåller så mycket mer än personer som intervjuas. 66% (1 221 min.) av innehållet i undersökningen bestod av bildsekvenser, nyhetsankares telegramuppläsning och presentationer av inslag samt reportrars berättelser. TV-företagens egna journalister är alltså den klart dominerande gruppen bland de aktörer som kommer till tals i TV-nyheterna. De formulerar nyheternas dagordning, dvs. bestämmer vilka händelser som ska tas upp i nyhetssändningarna, och de beslutar också över vilken form nyheterna får. Denna journalisternas stora andel av TV-nyheternas innehåll bör finnas i bakhuvudet då övriga aktörgruppers utrymme undersöks i TV-nyheternas offentliga rum. I rapportens följande del (del 1) presenteras alltså de återstående 34 procenten (627 min.) av nyhetsinnehållet, alltså de röster som kom till tals i TV-nyheterna i februari tom. april samt augusti-september 1999.

DEL I:

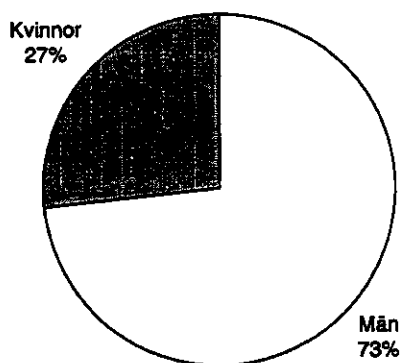
VILKA KOMMER TILL TALS?

I. TV-NYHETERNA SOM HELHET

Ett av de mer framträdande resultaten av undersökningen är att *andelen kvinnor* bland dem som, journalisterna borträknade, medverkade i TV-nyheterna under urvalsperioden endast utgjorde en dryg fjärdedel av den totala tiden (se diagram 1).

Diagram 1. Andel män och kvinnor i TV-nyheterna under urvalsperioden

Totaltid: 627 minuter.

Den manliga representationen var störst bland poliser, militärer, räddningstjänst, advokater, åklagare, diplomater, forskare, experter och representanter för privata företag. Under endast 13% av den tid som män som kom till tals under urvalsperioden talade de i egenskap av *privatpersoner*, medan motsvarande siffra hos de kvinnor som kom till tals var 29%. Kvinnor kom sammantaget mest till tals i egenskap av privatpersoner, och var därmed i jämförelse med männen mer sällan representerade bland de offentliga personer som syntes i TV-nyheterna under urvalsperioden. Kvinnor kom oftast till tals i samband med att man behandlade *politik, sociala frågor* och *väpnad konflikt* i nyheterna.

Politik och *väpnad konflikt* var de två vanligaste ämnena som människor kom till tals om i samband med i TV-nyheterna (se tabell 2). *Näringsliv* var, tillsammans med *kriminalitet*, det tredje vanligaste ämnet medan *sociala frågor* hamnade på femte plats. Då dessa ämnen diskuterades utgjordes majoriteten av de som kom till tals av män – med undantag av då man behandlade *sociala frågor*. Då var andelen män och kvinnor som kom till tals ungefär lika stor.

Tabell 2. De sex vanligaste ämnena som människor kom till tals om i samband med i TV-nyheterna. Antal minuter som kvinnor respektive män talade i de olika ämnena samt respektive köns procentandel av diskussionen.

Ämne	Kvinnor	Män	Totalt
	23 (27%)	63 (73%)	86 (100%)
	19 (24%)	61 (76%)	80 (100%)
	12 (18%)	56 (82%)	68 (100%)
	7 (10%)	61 (90%)	68 (100%)
	21 (52%)	20 (48%)	41 (100%)
	5 (23%)	17 (77%)	22 (100%)

Den stora majoriteten (83%) av de som kom till tals i TV-nyheterna under urvalsperioden var någonstans *mellan 35 och 65 år* (detta är den bredaste ålderskategorin i undersökningen). Yngre vuxna (personer mellan 18 och 34 år) fick 11% av det totala utrymmet, medan *barn och ungdomar* (personer upp till 18 år) kom till tals under ca 2% av den totala undersökningstiden. Människor som uppskattades vara *över 65 år* fick uppmärksamhet under ca 4% av tiden.

Vad som kan vara intressant att lyfta fram i det här sammanhanget är att andelen kvinnor som kom till tals i ålderskategorin 18 till 34 år procentuellt sett var större än andelen kvinnor i ålderskategorin 35 till 65 år. Det var framförallt som representanter för *myndigheter, offentlig verksamhet och intresseorganisationer* som yngre kvinnor kom till tals i TV-nyheterna (i dessa grupper var faktiskt kvinnor i majoritet bland de yngre vuxna). Bland de privatpersoner som kom till tals var andelen män och kvinnor ungefär densamma bland de yngre vuxna, medan männen var i majoritet i ålderskategorin 35-65 år (61% män). Dessa resultat indikerar att det åtminstone i TV-sammanhang möjligen råder större jämställdhet mellan könen i yngre åldrar.

Bland de aktörer som kom till tals i TV-nyheternas inrikesrapportering var *politiker* de oftast förekommande medan *privatpersoner* kom på andra plats (se tabell 3, nästa sida). I utrikesrapporteringen var emellertid förhållandet det omvända. Ungefär 24% av dem som kom till tals i utrikesrapporteringen var privatpersoner medan 17% var politiker. Att privatpersoner var den vanligaste gruppen i utrikesrapporteringen kan till stor del bero på TV-nyheternas produktionsvillkor. Det är kanske lättare att få tag på och intervjua privatpersoner i ett krigsdrabbat område än myndighetspersoner och politiker. Kanske är det också privatpersonernas öden som bedöms som mest intressanta då man behandlar de ämnen som är vanliga i utrikesrapporteringen: krig och olyckor.

Tabell 3. De största aktörgruppernas fördelning i TV-nyheterna som helhet samt i in- och utrikesrapporteringen, i minuter och procent¹¹

Aktörgrupp	Hela rapporteringen	Inrikesrapporteringen	Utrikesrapporteringen
	131 (21%)	98 (23%)	33 (17%)
	108 (17%)	61 (14%)	47 (24%)
	81 (13%)	68 (16%)	13 (7%)
	63 (10%)	61 (14%)	2 (1%)
	63 (10%)	45 (10%)	18 (9%)
	61 (10%)	37 (9%)	24 (12%)
	120 (19%)	63 (15%)	57 (30%)
	627 (100%)	433 (101%)	194 (100%)

*Övriga aktörer: polis/militär, kändis, journalist från egna programföretaget, debattör, anställd, advokat/åklagare, representant för hjälporganisation, diplomat/medlare. Anmärkning: Procentsatser som inte summerar till 100 % beror på avrundningsfel.

¹¹ Som tidigare nämnts fördelades 66% (1 220 min.) av den totala tiden i TV-nyheterna på nyhetsjournalisternas berättande, i form av speakerröst, påannonsering av inslag och telegramuppläsning. Journalister hade sålunda omkring nio gånger mer tid till att uttrycka sig på än den största grupp som redovisas i tabell 3.

2. INRIKESRAPPORTERINGEN

Efter ovanstående presentation av TV-nyheternas innehåll i dess helhet är det nu dags att titta närmare på vilka aktörer som kom till tals i TV-nyheternas *inrikesrapportering* och hur dessa aktörer kom till tals (dvs. frågorna 2, 3, och 4 i rapportens syftesbeskrivning). Omkring 58% av TV-nyheternas inslag under urvalsperioden berörde händelser som enbart utspelade sig i Sverige. Räkningar man också in de nyheter som handlade om Sverige och något annat land samt Sverige och EU uppgick "Sverigerapporteringen" till 65% av nyhetsrapporteringen i dess helhet. Det är dessa 65% som i denna rapport kallas "inrikesrapporteringen" i TV-nyheterna.¹²

KÖN OCH ÅLDER

Vad gäller andelen manlig och kvinnlig representation bland de som kom till tals i inrikesrapporteringen under urvalsperioden visade sig förhållandena vara ungefär desamma som i TV-nyheterna i dess helhet (kvinnor utgjorde 28%, dvs. 1 procentenhet mer i inrikesrapporteringen). Kvinnor kom oftast till tals i samband med frågor som behandlade *politik, sociala frågor* och *näringsliv*. Dessa tre ämnen var de tre mest förekommande i TV-nyheternas inrikesrapportering och kvinnor var i majoritet endast då *sociala frågor* behandlades (se tabell 4).

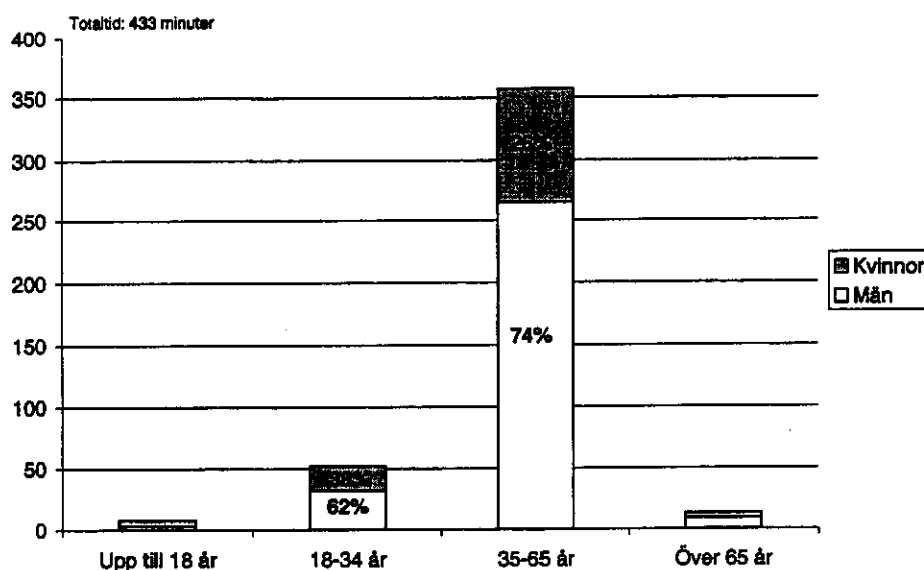
Tabell 4. De tre vanligaste ämnena som människor kom till tals om i samband med i TV-nyheternas inrikesrapportering. Antal minuter som kvinnor respektive män talade i de olika ämnena samt respektive köns procentandel av diskussionen.

Ämne	Kvinnor	Män	Totalt
	32 (27%)	86 (73%)	118 (100%)
	22 (19%)	94 (81%)	116 (100%)
	29 (55%)	24 (45%)	53 (100%)

Också i inrikesnyheterna var majoriteten av de som kom till tals mellan 35 och 65 år gamla. I åldersgruppen "upp till 18 år" dominerade flickor medan män utgjorde den största andelen i övriga åldersgrupper (se diagram 2, nästa sida). I inrikesrapporteringen var fördelningen mellan män och kvinnor hos åldersgruppen 35 till 65 år nästan densamma som i nyhetsrapporteringen i dess helhet. Yngre kvinnor kom emellertid oftare till tals i inrikesrapporteringen än i rapporteringen i dess helhet (6 procentenheter oftare), något som tyder på en *något större jämställdhet* mellan könen i *ålderskategorin 18-34 år* då nyheterna behandlade *inrikesfrågor*.

¹² Människor kom *till tals* i något högre utsträckning i inrikesrapporteringen än i utrikesrapporteringen. Fördelningen i tid mellan tal i samband med inrikesrapporteringen och tal i samband med utrikesrapporteringen är sålunda 69% och 31% (433 min. respektive 194 min. av 627 min.) Procentsatserna 65% och 35% är däremot beräknade på den totala nyhetstiden, där basen är 1 650 min. (varav alltså 627 min. bestod av tal från andra än nyhetsredaktionernas egna journalister). Se även diagram 18, s. 34.

Diagram 2. Andelen män och kvinnor i olika åldersgrupper i TV-nyheternas inrikesrapportering under urvalsperioden¹³

AKTÖRER

Liksom i TV-nyheterna i dess helhet var *politiker* den största aktörgruppen i inrikesnyheterna. *Representanter för myndigheter eller offentlig verksamhet* hade något större utrymme än *privatpersoner*, vilka delade tredjeplatsen i inrikesrapporteringen med *representanter för privata företag*. *Representanter för intresseorganisationer* och *forskare/expert* upptog 10% respektive 9% av det utrymme som olika aktörer hade till sitt förfogande i inrikesrapporteringen (se diagram 3, nästa sida).

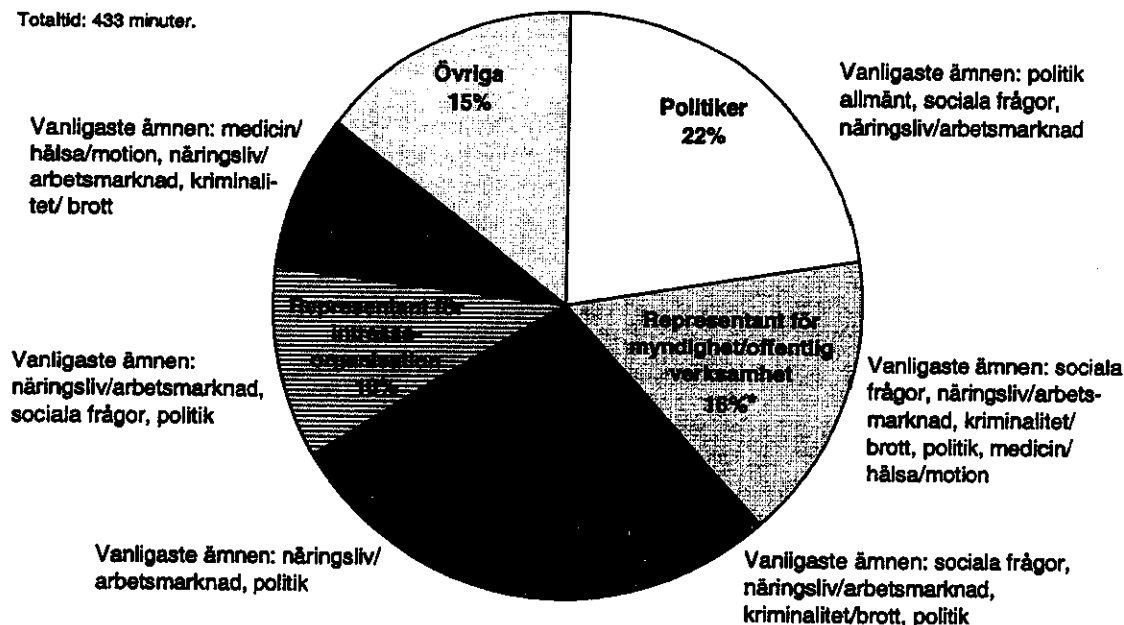
De personer som kom till tals i inrikesrapporteringen gjorde sällan några längre sammanhängande uttalanden. Naturligtvis hände det ofta att en och samma person talade i flera omgångar, men *en talomgång, eller en s.k. "prata"*, varade i genomsnitt inte längre än *ca 18 sekunder*.

Om politiker var de som fick mest tid att tala på i inrikesrapporteringen och privatpersoner hamnade på tredje plats kan det vara intressant att undersöka vilken uppmärksamhet dessa aktörgrupper fick i *TV-nyheternas inledande löpsedlar*. Det visar sig att *privatpersoner* oftare än andra grupper förekom i löpsedlarna (37%), följda av *politiker*, som förekom näst oftast i löpsedlarna (29%). *Representanter för privata företag* var den tredje vanligast förekommande aktörgruppen i TV-nyheternas löpsedlar. Varken representanter för myndigheter/offentliga organisationer, representanter för intresseorganisationer, forskare eller experter var alltså särskilt vanliga i TV-nyheternas inrikeslöpsedlar. Det indikerar dessa gruppers relativt låga nyhetsattraktion. I stället var det politiker som gjorde s.k. utspel på basis av fakta från forskare och myndigheter.

¹³ Observera att ålderskategorin 35-65 år är den vidaste av de fyra kategorierna i diagram 2, vilket delvis förklarar att den har uppåt en större andel av den totala undersökningstiden.

Diagram 3. De aktörer som fick mest utrymme i TV-nyheternas inrikesrapportering under urvalsperioden, samt de vanligaste ämnena i rangordning inom respektive aktörskategori

Totaltid: 433 minuter.

* Räknas polis/militär/räddningstjänst och åklagare in i denna aktörskategori (de har i undersökningen försetts med egna kategorier, se diagram 4) utgör representanter för myndighet/offentlig verksamhet ca 20% av de som kom till tals under urvalsperioden.

Som framgår av diagram 3 kom *politiker* mest till tals då nyheterna behandlade ämnen som partipolitik, sociala frågor, näringsliv och arbetsmarknad. Under urvalsperioden kunde det handla om sådant som den nyttillträdde finansministern, Bosse Ringholm, det kunde handla om samepartiet, om att Sverige skulle ta emot flyktingar från Kosovo och om småföretagsklimatet i Sverige. Oftast var det statsråd som kom till tals, men också kommunalpolitiker och partiföreträdare i särskilda frågor (t.ex. ekonomi- eller försvarsfrågor) var ofta representerade bland politikerna. Om man tittar på det utrymme som de olika riksdagspartierna fick visar det sig att samarbetspartierna socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet tillsammans hade tre gånger mer tid i inrikesrapporteringen än oppositionen (samarbetspartierna hade tillsammans 76% av den totala tiden). Socialdemokraterna upptog ensamma omkring 63% av den tid politiker från riksdagspartierna kom till tals. Trots att oppositionen bara kom till tals en fjärdedel av tiden kan man nog konstatera att ett förhållandevis brett spektrum av politikerröster hördes i TV-nyheterna under urvalsperioden; både statsråd, partiföreträdare i särskilda frågor, kommunal- och landstingspolitiker fick sin beskärda del i den offentliga debatten.

Representanter för offentlig verksamhet talade mest i samband med sociala frågor, näringsliv, arbetsmarknad, kriminalitet, brott, politik samt hälsa och motion. Det kunde handla om allt från arbetsbördan inom sjukvården till sophantering.

Privatpersoner, som var tredje vanligast förekommande aktörskategori i inrikesrapporteringen, kom oftast till tals i samband med inslag om sociala frågor. Det kunde vara inslag om familjer som råkat i ekonomiska svårigheter eller hamnat i konflikt med myndigheter. Inom ämnet näringsliv och arbetsmarknad förekom också en del privatpersoner, exempelvis visades ett inslag i TV4:s *Nyheter* där en man hade som arbetsmarknadsåtgärd att vistas ett antal timmar på styrketräningslokalen varje dag. Inom ämnet kriminalitet/brott intervjuades privatpersoner t.ex. i samband med att man utredde om festarrangörerna kunde ställas ansvariga för brandkatastrofen i Göteborg hösten 1998. Privatpersoner gjorde i medeltal kortare uttalanden (ca 13 sek.) än genomsnittet (18 sek. = alla de som kom till tals under urvalsperioden).

Näringsliv, arbetsmarknad och politik var de vanligaste ämnena som *representanter för privata företag och intresseorganisationer* uttalade sig om. Representanter för intresseorganisationer, som ofta var företrädare för fackorganisationer, kom också till tals i nyheter som behandlade sociala frågor. En stor arbetsmarknadskonflikt som ingick i urvalsperioden var busstrejken på SL i februari 1999.

Forskare och experter talade oftast i samband med medicin, hälsa, motion, näringsliv, arbetsmarknad och kriminalitet. Det kunde handla om nya mediciner, om rökning och graviditet, om stress i arbetslivet, om ränteläget, om gatuvåld och konst. Forskare och experter *gjorde i medelsal längre uttalanden än genomsnittet* (26 mot 18 sek. per talomgång).

De övriga 15% (63 minuter av totalt 433) av tiden fördelades bland aktörsgrupper som illustreras i diagram 4.

Diagram 4. Övriga aktörers utrymme i TV-nyheternas inrikesrapportering under urvalsperioden

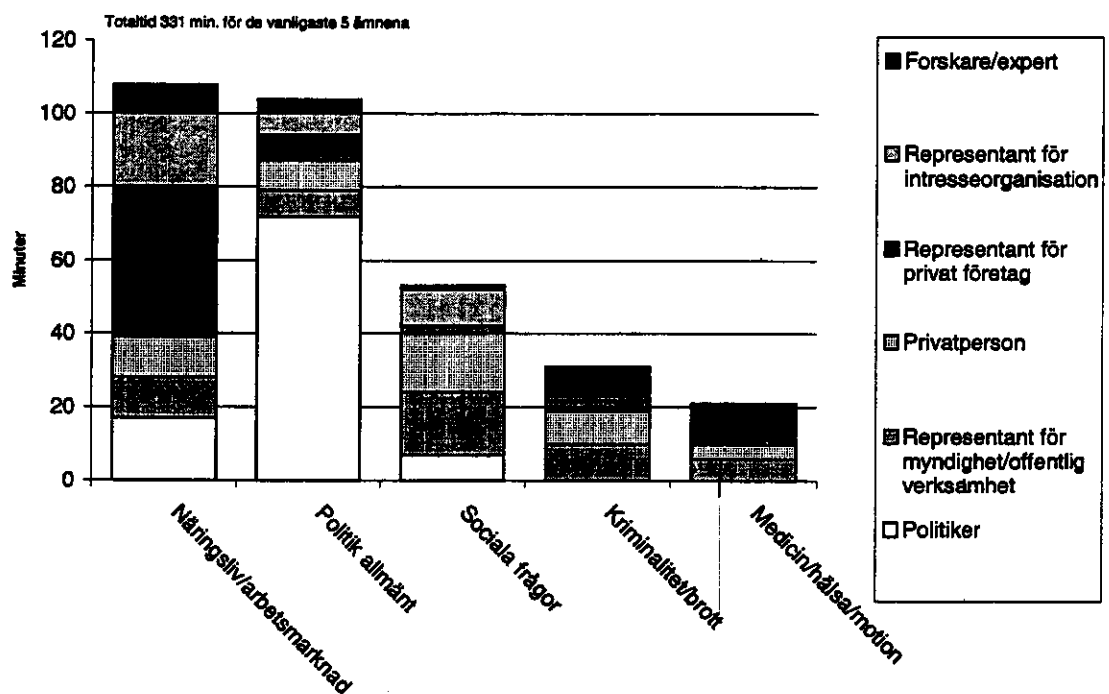
Polis/militär/räddningstjänst och åklagare hör visserligen till den offentliga förvaltningen, men har i undersökningen fått egna kategorier då de som yrkesgrupper är vanliga i TV-nyheterna (se kommentar under diagram 3).

I rapportens inledning påpekades att ett tecken på att nyhetsföretag i konkurrenssyfte söker kostnadseffektivisera sin produktion är att de låter sina *journalister* ikläda sig fler roller än de som nyhetsuppläsare eller reporter. Vår undersökning visar emellertid att denna företeelse var ytterst marginell under urvalsperioden. Endast 3% av alla de som kom till tals i TV-nyheterna var journalister från det egna programföretaget (66% av det undersökta nyhetsmaterialet är då borträknat, dvs. det som bestod av telegramuppläsning, påannonseringar av inslag och reportrars skildringar av händelser). Vid dessa tillfällen iklädde sig programföretagens egna journalister oftast rollen som experter och kommenterade – eller analyserade – exempelvis konflikten i Kosovo.

ÄMNEN

De fem största ämnesområdena i inrikesrapporteringen, som behandlades av andra aktörer än nyhetsredaktionernas egna journalister, var under urvalsperioden *näringsliv/arbetsmarknad*, *politik*, *sociala frågor*, *kriminalitet* och *medicin/hälsa*.¹⁴ *Kultur* var det sjätte vanligaste ämnet medan *olycka* och *väpnad konflikt* kom på delad sjundeplats (det kan jämföras med att väpnad konflikt var det tredje mest behandlade intervjuämnet i nyhetsinnehållet i dess helhet). Ämnet *utbildning/skola* behandlades under sammanlagt 10 minuter av olika aktörer i TV-nyheterna, och hamnade därmed som åttonde mest prioriterade ämne i inrikesrapporteringen. Diagram 5 illustrerar fördelningen av de sex största aktörsgруппerna över de fem största ämnena.

Diagram 5. De vanligaste aktörsgруппernas utrymme i de vanligaste ämnena i TV-nyheternas inrikesrapportering under urvalsperioden

Om diagram 5 tolkas utifrån idén att TV-nyheterna skulle utgöra ett forum där olika grupper i samhället kommer till tals i ett offentligt samtal om gemensamma frågor, kan man konstatera att några av de vanligaste aktörsgруппerna har uteblivit från diskussionen helt eller nästan helt i några av TV-nyheternas största intervjuämnen. Politiker har till exempel inte alls kommit till tals i samband med ämnena kriminalitet/brott och medicin/hälsa/motion, trots att politiker generellt hade stort utrymme under urvalsperioden och dessa två ämnen var högt prioriterade i den offentliga debatten. Forskare och experter var mycket litet representerade i diskussioner om sociala frågor, och representanter för intresseorganisationer fanns nästan inte alls med i frågor om medicin/hälsa/motion under urvalsperioden. De aktörsgруппer som var representerade i alla fem ämnena var representanter för myndighet/offentlig verksamhet och privatpersoner.

¹⁴ I detta sammanhang bör beaktas att de olika ämnenas storleksordning i TV-nyheterna är uträknad på basis av *enbart* det nyhetsmaterial som bestod av tal från andra än nyhetsradaktionernas egna journalister.

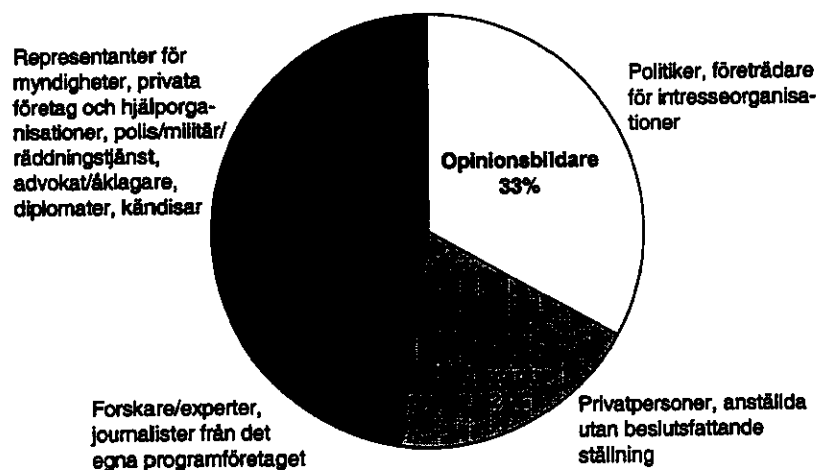
OPINIONSBILDARE, ALLMÄNHET OCH ANALYTIKER

Man skulle kunna säga att de aktörer som kommer till tals i TV-nyheterna har olika funktioner. Några arbetar för att väcka debatt i vissa frågor och driva denna debatt framåt. Andra aktörer står för sakkunskap och expertis, de analyserar de olika företeelser och händelseförlopp som presenteras i nyheterna. Slutligen finns det en grupp aktörer i TV-nyheterna som får uttrycka den allmänna opinionen om det som sker i samhället. Väl medvetna om att det inte ger en komplett bild av hur balansen mellan olika aktörsfunktioner ser ut i TV-nyheterna har vi ändå gjort ett försök att låta några av aktörerna under urvalsperioden iklädas ovanstående funktioner.¹⁵ "Opinionsbildare" skulle i vår analysmodell kunna sägas representeras av politiker och företrädare för intresseorganisationer. "Analytiker" skulle företrädas av de aktörer som i denna undersökning benämns 'forskare/expert' och 'journalister från det egna programföretaget'. Då journalister från det egna programföretaget framträdde i en annan roll än programuppläsarens och reporterns var det nämligen ofta som sakkunnig inom ett visst område (här bör understrykas att journalister från det egna programföretaget i andra roller än nyhetsuppläsarens och reporterns var relativt sällan förekommande under urvalsperioden. Ca 10 minuter av den totala tiden, 433 min. upptogs av journalister från det egna programföretaget – att jämföra med de ca 37 minuter som upptogs av forskare och experter). "Allmänheten" skulle i vår analysmodell representeras av privatpersoner och anställda som inte har någon beslutsfattande position.

Under urvalsperioden förekom *opinionsbildare tre gånger så lång tid som analytiker* (33% jämfört med 11% av den totala tiden, se diagram 6). *Allmänheten* kom till tals mer sällan än opinionsbildare, men ändå *mer än dubbelt så lång tid som analytiker*. Finns det en obalans mellan opinionsbildare, analytiker och allmänhet i TV-nyheterna? Skulle det behövas mer analys av det offentliga samtal som TV-nyheterna representerar? Borde allmänheten komma till tals i ännu större utsträckning? Många skulle säga att analysen finns i de kommenterande samhällsprogrammen och att allmänheten kommer till tals i debattprogrammen – att man måste se på TV-utbudet ur ett bredare

Diagram 6. Opinionsbildares, allmänhets och analytikers tidsutrymme i TV-nyheternas inrikesrapportering under urvalsperioden

Totaltid: 433 minuter

¹⁵ Exempelvis är den analys som kan finnas i påannonseringar av nyhetsinslag samt reportrars skildringar av händelser inte inräknade i vår modell, vilket kan ge en snedvriden bild av andelen analys i TV-nyheterna. Opinionsbildning kan naturligtvis också förekomma hos de aktörsgrupper som i vår analysmodell hamnat i gruppen "Övriga".

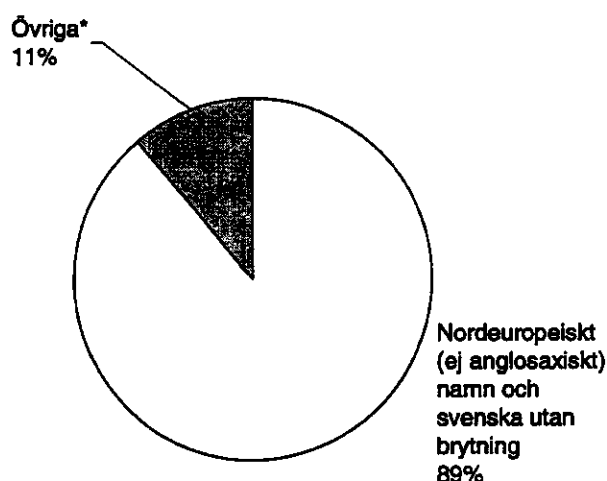
perspektiv. Dock är det värt att fundera över hur TV-nyheterna skulle se ut med olika stora proportioner av de tre ingredienserna. Senare i rapporten konstateras att det är stor skillnad mellan *Rapports*, *Aktuellt* och *Nyheter*nas fördelning av opinionsbildare, allmänhet och analytiker och där diskuteras också de tre nyhetsprogrammets profiler.

PERSONER MED "UTLÄNSK BAKGRUND" I TV-NYHETERNA¹⁶

Som framgår av diagram 7 stod personer med utländsk bakgrund för 11% av den totala tid som människor kom till tals i TV-nyheternas inrikesrapportering. Bland dessa personer var andelen *män* högre i jämförelse med förhållandena hos det totala antalet personer som kom till tals i inrikesrapporteringen (79% mot 72% män).

Diagram 7. Namnursprung och språk hos de som kom till tals i TV-nyheternas inrikesrapportering under urvalsperioden

Totaltid 433 minuter

* Till gruppen "övriga" hör de människor som kom till tals och som uppfyllde något av följande kriterier:

- 1) De hade anglosaxiskt eller "annat" namnursprung
- 2) De talade svenska med brytning, engeska eller ett annat språk.

Personer med utländsk bakgrund fördelade sig i olika aktörsgupper på så vis att de oftare kom till tals i TV-nyheterna i egenskap av att vara *privatpersoner*, *kändisar*, *forskare* och *experter* än genomsnittet (alltså, jämfört med hur fördelningen såg ut hos alla de som kom till tals i inrikesrapporteringen under urvalsperioden, se tabell 5, nästa sida). Samma jämförelse visar att personer med utländsk bakgrund var mycket sällan förekommande bland politiker, representanter för intresseorganisationer och privata företag. Bland representanter för *myndighet eller offentlig verksamhet* (som var den näst största aktörsguppen i TV-nyheternas inrikesrapportering – *diagram 3*, s. 17) fanns det *mycket få* personer med utländsk bakgrund under urvalsperioden.

¹⁶ Se rapportens kapitel *Sädrigheter och reservationer*, s. 11.

Tabell 5. Aktörsgupper där personer med utländsk bakgrund förekom i högre respektive lägre omfattning än genomsnittet (dvs. alla de som kom till tals i inrikesrapporteringen under urvalsperioden)

Aktörsgrupp	Antal nämnda personer med utländsk bakgrund som tilltalade i inrikesrapporteringen under urvalsperioden i förhållande till den befolkningssammansättningen i landet (procent av befolkningen med utländsk bakgrund)	Genomsnittet Antal nämnda personer som tilltalade i inrikesrapporteringen i förhållande till befolkningen i landet (procent av befolkningen med utländsk bakgrund)
	20 (42%)	61 (14%)
	8 (17%)	13 (3%)
	7 (15%)	37 (9%)
	5 (10%)	98 (22%)
	3 (6%)	45 (10%)
	3 (6%)	61 (14%)
	1 (2%)	68 (16%)
	1 (2%)	50 (12%)
	48 (100%)	433 (100%)

Sammanfattningsvis kan konstateras att om man förväntar sig att andelen tid för personer med utländsk bakgrund i TV-nyheterna skulle motsvara denna grups befolkningsandel i landet (liksom om man förväntade sig att fördelningen av tid för kvinnor och män i TV-nyheterna skulle motsvara könsandelarna hos folket), så måste man dra slutsatsen att personer med utländsk bakgrund (liksom kvinnor) var underrepresenterade i TV-nyheterna under urvalsperioden.

3. EN BESKRIVNING AV HUR OLIKA GRUPPER KOM TILL TALS I INRIKESRAPPORTERINGEN

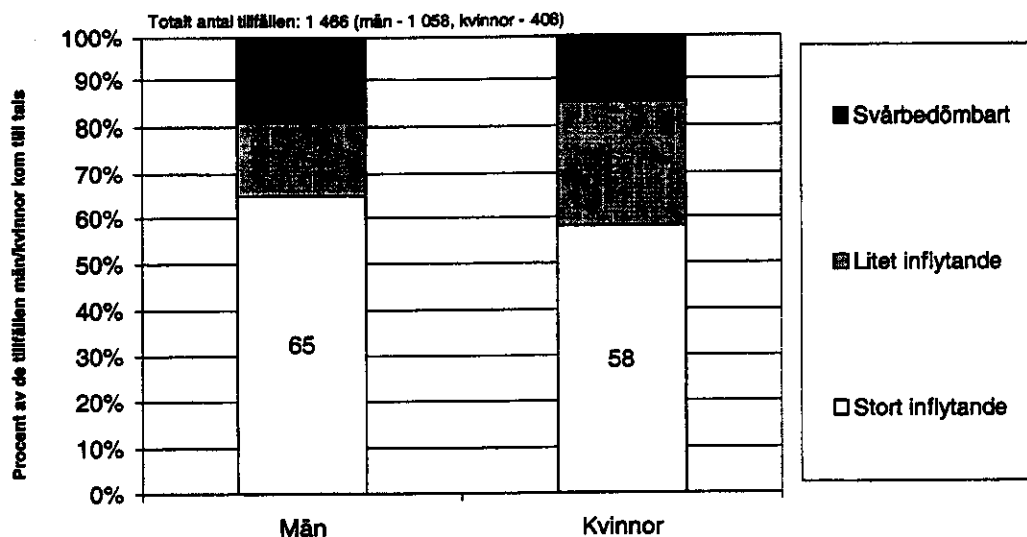
Förutom att denna rapport försöker beskriva vem som kommer till tals i TV-nyheterna i rent kvantitativa termer (hur mycket utrymme i tid som olika grupper får) söker den också ge en bild av *hur* människor kommer till tals i TV-nyheterna. Förefaller de människor som kommer till tals ha relativt stort eller litet inflytande över de händelser som skildras i TV-nyheterna? Uttrycker de sig utförligt, med argument och förklaringar till sina synpunkter, eller bidrar de med korta kommentarer? Att svara på de frågorna innebär naturligtvis ofta svåra bedömningar. Var går gränsen mellan stort och litet inflytande? Var går gränsen mellan ytligt tyckande och en mer utförlig förklaring? Det finns inga exakta regler som avgör när en fras hamnar i den ena eller den andra kategorin, men trots det har vi ändå försökt göra en *kvalitativ beskrivning* av materialet. Med stort eller litet inflytande menas i denna undersökning om den person som kommer till tals förefaller ha - relativt sett - stort eller litet inflytande över den händelse han/hon medverkar i/är berörd av och som skildras i TV-inslaget.¹⁷

I karakteriseringen av sätten på vilka personer kommer till tals i TV-nyheterna har också bedömts hur mycket utrymme människor fick till att utveckla sina resonemang i nyheterna och om de talade om allmänna saker eller privata erfarenheter. Naturligtvis är det också här svårt att definiera någon absolut gräns mellan vad som är utförligt och vad som är kortfattat, vad som är allmänt och vad som är privat. I undersökningen görs emellertid försök att bedöma om den som kommer till tals talar om allmänna/offentliga/gemensamma saker/företeelser eller om privata/personliga erfarenheter samt om hon/han motiverar/förklarar eller argumenterar för sitt inlägg eller inte. Resultaten av undersökningen skall inte tolkas som att de ger exakta svar på ovanstående frågor, utan ger en ungefärlig bild av hur olika grupper kom till tals i TV-nyheternas inrikesrapportering under urvalsperioden.

Diagram 8 på nästa sida visar att *män oftare än kvinnor* föreföll ha *relativt stort inflytande* (en skillnad på 7 procentenheter) över de händelser som skildrades i inslagen. Framförallt föreföll *kvinnorna* oftare än männen ha *relativt litet inflytande* under urvalsperioden (en skillnad på 11 procentenheter). Då ämnena *sociala frågor*, *miljö/naturvård* och *hantverk/slöjd* behandlades i nyheterna hade emellertid de *kvinnor* som kom till tals *stort inflytande* i fler fall än männen.

¹⁷ Se kodschema och kodinstruktion för en mer detaljerad beskrivning av kategorierna "stort -" och "litet inflytande".

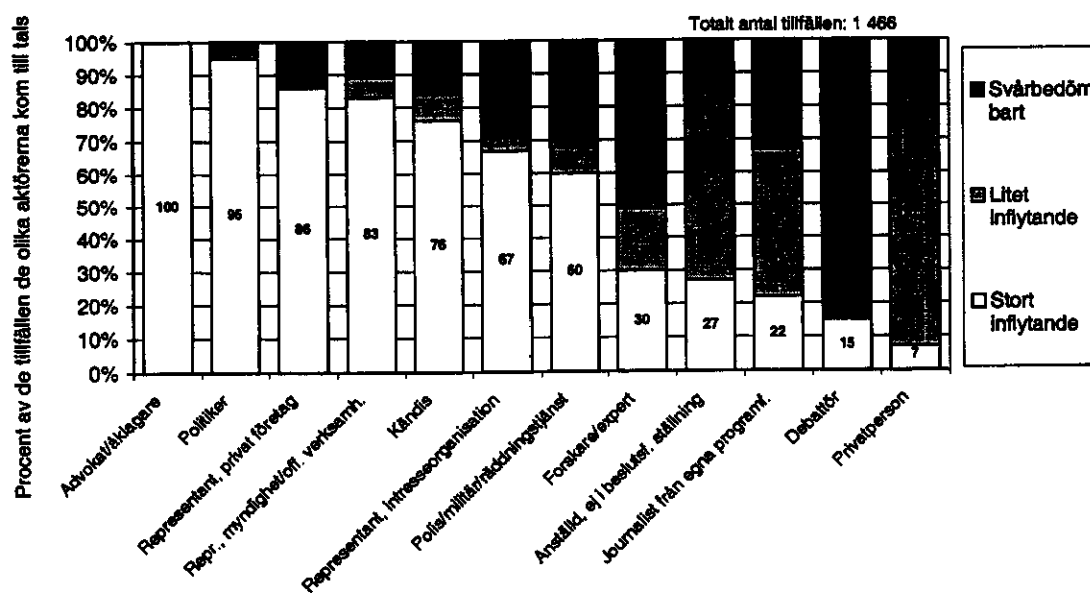
Diagram 8. Grad av inflytande som män respektive kvinnor föreföll ha över skildrat händelseförlopp i TV-nyheternas inrikesrapportering under urvalsperioden

Bland de olika *aktörgrupperna* föreföll advokater och åklagare alltid ha relativt stort inflytande över de händelseförlopp som skildrades i de aktuella TV-inslagen. Politiker föreföll nästan alltid ha jämförelsevis stort inflytande medan anställda och privatpersoner oftast föreföll ha relativt litet inflytande över de händelser som skildrades i de inslag där de medverkade (se vidare diagram 9). Bland anställda och privatpersoner föreföll män och kvinnor ha ungefär lika litet inflytande över de skildrade händelserna.

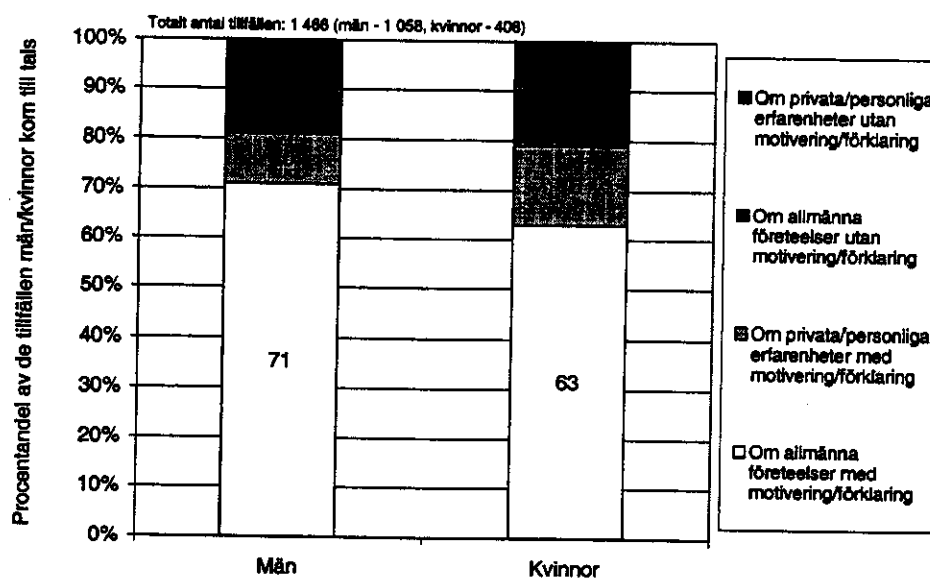
Trots att privatpersoner/allmänheten hade mycket stort utrymme i det offentliga forum som TV-nyheterna kan sägas utgöra, föreföll de i de allra flesta fall ha mindre inflytande än andra aktörgrupper över de händelseförlopp som skildrades i de nyhetsinslag där de medverkade.

Diagram 9. Grad av inflytande som olika aktörgrupper föreföll ha över skildrat händelseförlopp i TV-nyheternas inrikesrapportering under urvalsperioden

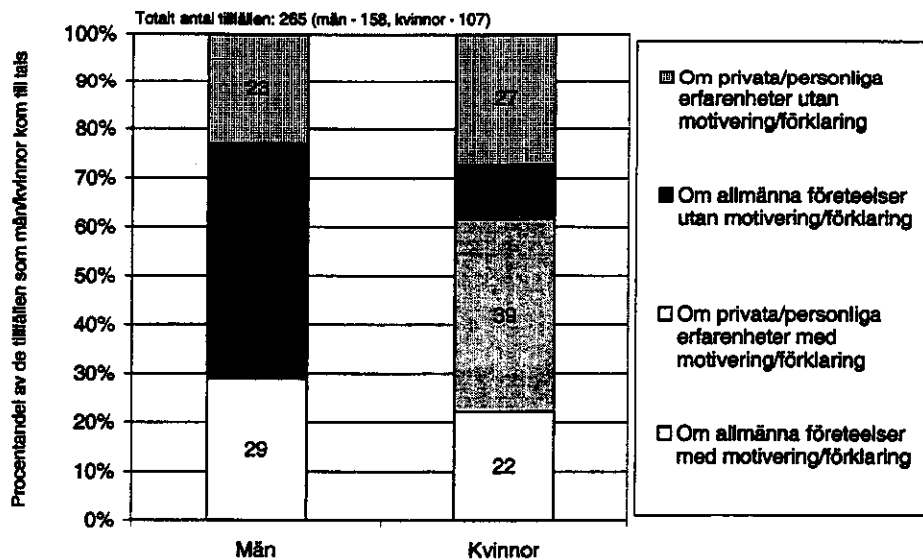
När det gäller hur mycket utrymme människor fick till att utveckla sina resonemang i TV-nyheter-
na, och om de talade om allmänna saker eller privata erfarenheter, är resultaten följande: Vid majo-
riteten av de tillfällen människor kom till tals i TV-nyheternas inrikesrapportering talade de om
allmänna/offentliga/gemensamma saker och hade utrymme till att argumentera för och/eller för-
klara sina ståndpunkter (vid 71% av de tillfällen då män talade och vid 63% av de tillfällen då
kvinnor talade). Ungefär 20% av de gånger människor kom till tals utgjordes av kommentarer om
allmänna och personliga saker som saknade förklaringar/motiveringar eller argument. Kvinnor
talade oftare än män om privata/personliga erfarenheter när de kom till tals (se diagram 10).

Diagram 10. Talets inriktning hos män respektive kvinnor i TV-nyheternas
inrikesrapportering under urvalsperioden

De allra flesta tillfällen då advokater, åklagare, debattörer, forskare, experter, poliser, räddnings-
tjänst, politiker och representanter för myndigheter, privata företag och intresseorganisationer kom
till tals talade de utförligt om allmänna ting (alltså saker som inte gällde dem personligen). Emel-
lertid var det ett par aktörsgrupper som oftare än andra berättade om sig själva och sin situation:
privatpersoner och anställda. Diagram 11 på nästa sida visar att privatpersoner (kvinnor i något
högre grad än män) oftare talade om privata/personliga erfarenheter än om allmänna ting.
Privatpersoner stod oftare än andra aktörsgrupper för korta uttalanden utan förklaringar eller
argument (denna grupperns genomsnittliga tidslängd för sammanhängande tal var 13 sekunder). Vid
omkring 35-40% av de tillfällen de kom till tals gjorde de endast en kort kommentar utan
förklaring eller argumentation.

Diagram 11. Talets inriktning hos privatpersoner i TV-nyheternas inrikesrapportering under urvalsperioden

Sammanfattningsvis visar undersökningen av *hur* människor kom till tals i TV-nyheterna att kvinnor i högre utsträckning än män föreföll ha relativt litet inflytande över de händelser som de var inblandade i och som rapporterades i TV-nyheterna. Detta kan delvis bero på att kvinnor oftare än män framträdde i TV-nyheterna i egenskap av privatpersoner. Privatpersoner föreföll i större utsträckning än andra aktörsgrupper ha litet inflytande, liksom de oftare än andra aktörsgrupper talade om privata/personliga erfarenheter. Privatpersoner gjorde också fler korta uttalanden utan motiveringar/förklaringar än andra aktörsgrupper i TV-nyheterna.

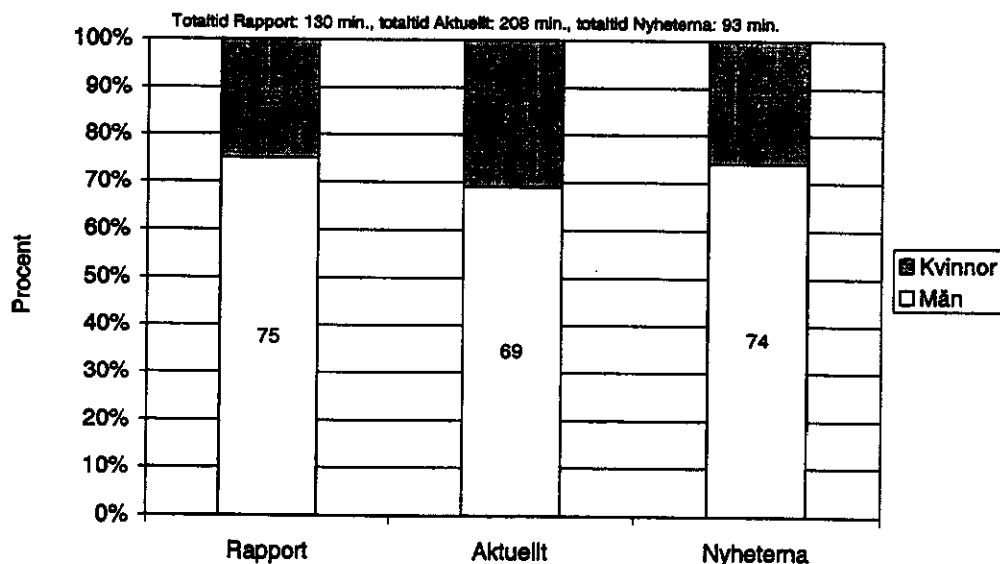
4. LIKHETER OCH SKILLNADER MELLAN DE OLIKA NYHETSPROGRAMMENS INRIKESRAPPORTERING

I redogörelsen för TV-nyheternas innehåll har ju hittills slagits samman de tre undersökta nyhetsprogrammen *Rapport*, *Aktuellt* och *Nyheterna*. Det vore emellertid att göra samtliga nyhetsprogram orättvisa om man inte också kortfattat presenterade deras nyhetsinnehåll separat och gjorde jämförelser dem emellan. Överlag visade sig de tre nyhetskanalernas innehåll vara mycket likartat, men några skillnader fanns dem emellan som kan vara värda att redogöra för.

Rapport, *Aktuellt* och *Nyheterna* ägnade procentuellt sett ungefär lika mycket tid till att låta människor komma till tals i sina nyhetssändningar. En liten skillnad förelåg vad gäller hur *länge* de som kom till tals i genomsnitt talade. I *Aktuellt* var genomsnittstiden längst, ca 21 sekunder, medan man i genomsnitt talade något kortare i *Rapport*, ca 16 sekunder, och *Nyheterna*, ca 15 sekunder.

Vidare visar det sig också att kvinnor procentuellt sett hade något mer tid till att uttrycka sig på i *Aktuellt* än i de andra nyhetsprogrammen. Diagram 12 visar att kvinnor kom till tals 25% av tiden i *Rapport*, 26 % i *Nyheterna* och 31% av tiden i *Aktuellt*.

Diagram 12. Andel (i tid) som män och kvinnor kom till tals i de olika nyhetssändningarnas inrikesrapportering under urvalsperioden

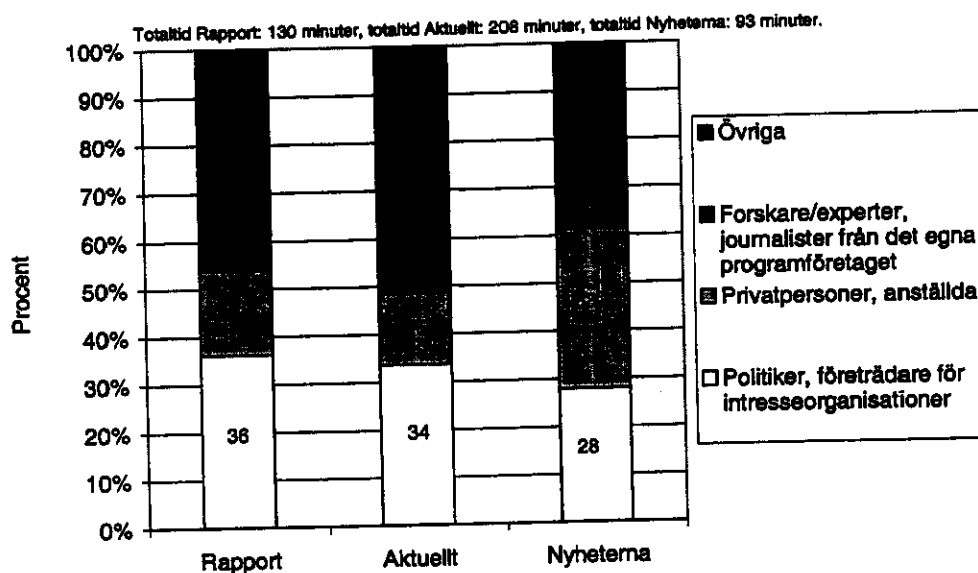
Vad gäller fördelningen mellan opinionsbildare, allmänhet och analytiker i nyhetsinnehållet syntes tydliga skillnader i de tre olika nyhetsprogrammets profil (se diagram 13, nästa sida). TV4:s *Nyheterna* avvek från både *Rapport* och *Aktuellt* genom att låta en mycket stor andel "allmänhet" (avseende privatpersoner och anställda som inte har någon beslutsfattande ställning) komma till tals i sina sändningar. Andelen opinionsbildare (politiker och företrädare för intresseorganisationer) var

lägre än i de två andra nyhetsprogrammen. Detta kan peka på en ansats hos *Nyheterna* att låta sina nyheter präglas av åsikter och synpunkter hos gemene man, en vilja att fokusera på "den lilla människan" snarare än på samhällsinstitutioner, beslutsfattare och etablerade särintressen. Andelen "övriga" som kom till tals var också mindre än i både *Rapport* och *Aktuellt*.

Aktuellt i sin tur skilde sig från de två andra nyhetsprogrammen genom att låta en relativt stor andel analytiker (forskare, experter och journalister från det egna programföretaget) kommentera situationer och händelseförlopp i nyheterna. Faktiskt var andelen analytiker något större än den allmänhet som kom till tals i sändningarna. Detta ger en bild av *Aktuellt* som ett nyhetsprogram där man satsar förhållandevis mycket på analys och där man intresserar sig mindre för att låta allmänna åsikter och upplevelser komma till uttryck (jämfört med *Nyheterna*).

Rapport var det nyhetsprogram där gruppen "övriga" (andra aktörer än opinionsbildare, allmänhet och analytiker) var störst. En stor aktörsbredd är ju lika med att många grupper fick komma till tals, och *Rapport* ger därmed intryck av att vara ett program som satsar på att skildra samhället med hjälp av flera röster från skilda läger. I *Rapport* kom analytiker i mindre utsträckning än i *Aktuellt* till tals, medan andelen opinionsbildare var högre än i de andra två nyhetsprogrammen. Detta tyder på *Rapport* skulle vara mer inriktat på att snabbt förmedla nyheter och uttalanden från samhällets olika delar än att analysera skeenden eller höra allmänhetens synpunkter, vilket utmärker de två andra nyhetsprogrammen.

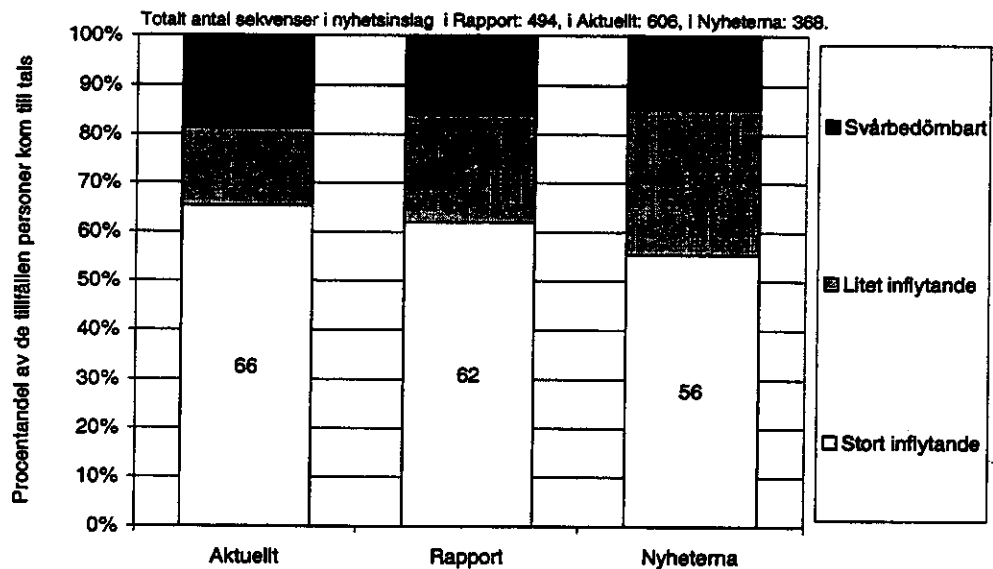
Diagram 13. Nyhetsprogrammets fördelning mellan opinionsbildare, allmänhet och analytiker i inrikesrapporteringen under urvalsperioden

När det gäller intervjuämnesprioriteringen i TV-nyheterna visade *Rapport*, *Aktuellt* och *Nyheterna* stora likheter (se s. 19 för redogörelse för hur intervjuämnesprioriteringen räknats fram). I samtliga nyhetsprogram var politik och näringsliv de två vanligast förekommande ämnena som de intervjuade aktörerna talade om sett enbart till inrikesrapporteringen. Kriminalitet och sociala frågor var de tredje och fjärde mest prioriterade ämnena i de tre nyhetsprogrammen (där sociala frågor var ett vanligare ämne än kriminalitet i *Rapport* och *Aktuellt*, medan de två ämnena gavs lika stort utrymme i *Nyheternas* inrikesrapportering). Sammanfattningsvis kan alltså konstateras att skillnaderna mellan nyhetsprogrammen inte var särskilt stora i fråga om fördelningen på olika ämnen som de intervjuade talade om.

Undersökningen visar att de olika nyhetsprogrammen skilde sig när det gäller *hur* olika människor kom till tals under urvalsperioden. Generellt sett föreföll de människor som kom till tals i *Aktuellt* oftare ha *stort inflytande* än de som kom till tals i *Nyhetererna*. Omvänt gällde att de personer som kom till tals i *Nyhetererna* oftast föreföll ha relativt *litet inflytande* vid en jämförelse mellan de tre nyhetsprogrammen (se diagram 14).

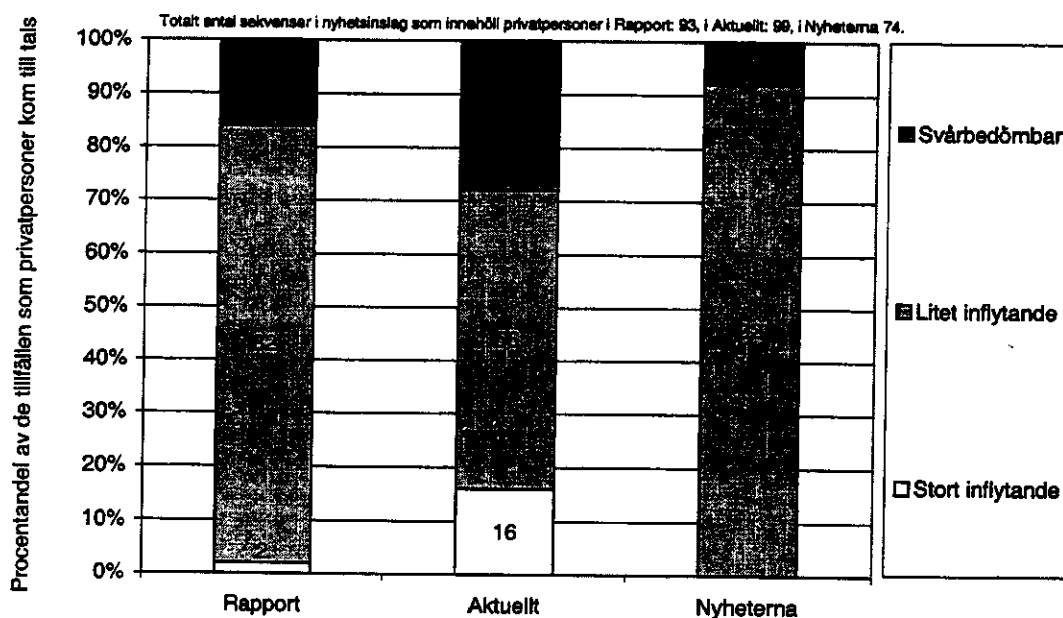
Diagram 14. Grad av inflytande hos dem som kom till tals i de olika nyhetsprogrammets inrikesrapportering under urvalsperioden

En jämförelse mellan könen i de tre nyhetsprogrammen visar att de kvinnor som kom till tals i TV4:s *Nyhetererna* var den grupp som oftast gav intryck av att ha relativt litet inflytande. Liknande resultat finns också då inriktningen på män och kvinnors tal undersöks i de olika nyhetsprogrammen. De kvinnor som kom till tals i *Nyhetererna* var de som oftast talade om personliga erfarenheter. Det var också kvinnorna i *Nyhetererna* som, jämfört med både kvinnor och män i de andra kanalerna, oftast gjorde korta kommentarer snarare än längre och utförligare förklaringar när de talade. Man bör i detta sammanhang minnas att *Nyhetererna* hade en större andel allmänhet (privatpersoner och anställda utan beslutsfattande ställning) i sina sändningar än *Rapport* och *Aktuellt*. Allmänheten var ju de aktörer som visade sig ha minst inflytande över de händelser som det rapporterades om i TV-nyhetererna, och de talade också mest om privata/personliga saker. En stor andel allmänhet i sändningarna får alltså genomslag då man undersöker på vilket sätt män och kvinnor generellt kom till tals i *Nyhetererna*.

Om vi då slutligen tittar på hur *privatpersoner* kom till tals i de olika nyhetsprogrammen visar det sig att de i *Nyheterna* och *Rapport* i mycket sällan föreföll ha stort inflytande över de händelser de var inblandade i och som skildrades i TV-nyheterna (se diagram 15). Tvärtom föreföll privatpersoner i samtliga nyhetsprogram till övervägande del ha relativt litet inflytande över de skildrade händelserna. I *Nyheterna* föreföll privatpersoner ha litet inflytande i över 90% av fallen och i *Rapport* i drygt 80% av fallen. De privatpersoner som kom till tals i *Aktuellt* tycktes dock oftare – jämfört med de andra två nyhetsprogrammen – ha relativt stort inflytande över de skeenden som de deltog i och som beskrevs i nyheterna (i omkring 16% av fallen).

Diagram 15. Grad av inflytande hos privatpersoner i de olika nyhetsprogrammets inrikesrapportering under urvalsperioden

Förutom att privatpersoner oftast framställdes besitta relativt litet inflytande över de skildrade händelserna i TV-nyheterna präglades också, som redan noterat, deras utsagor till stor del av privata erfarenheter. Här ser förhållandena ut att ha varit ganska lika i de tre nyhetsprogrammen, men liksom när det gällde 'litet inflytande' visade sig de privatpersoner som kom till tals i TV4:s *Nyheterna* vara de som talade minst om allmänna ting (33% jämfört med 41% i *Aktuellt* och 39% i *Rapport*). Detta nyanserar något den bild av allmänheten som TV4:s *Nyheterna* ofta lyfter fram i sina sändningar.

Sammanfattningsvis var *Rapports*, *Aktuells* och *Nyheternas* innehåll likartat vad gäller de frågor som ställdes i undersökningens syfte. Vissa skillnader mellan nyhetsprogrammen fanns emellertid. Bland annat kom en något större andel kvinnor till tals i *Aktuellt* än i *Rapport* och *Nyheterna*. *Aktuellt* ägnade också mer tid åt analys i sina sändningar än de andra nyhetsprogrammen. *Rapport* hade den största aktörsbredden av de tre programmen, medan *Nyheterna* hade den största andelen allmänhet som kom till tals i sina program. Privatpersoner i *Nyheterna* föreföll – i större utsträckning än i de andra kanalerna – ha relativt litet inflytande över de skeenden som skildrades i nyhetsinslagen som de medverkade i. Privatpersoner i *Nyheterna* talade också oftare om privata/personliga erfarenheter än privatpersoner i de andra kanalerna (även om tal om privata erfarenheter generellt var ett utmärkande drag hos denna aktörsgrupp).

5. SAMMANFATTNING

Rapportens syfte var att kartlägga vilka röster som kommer till tals i svenska TV-nyheter och i vilka sammanhang dessa röster förekommer. Sammanfattningsvis visar undersökningsresultaten från urvalsperioden att:

- Den kvinnliga representationen i TV-nyheterna utgjorde omkring en fjärdedel av den totala tid som andra aktörer än journalister kom till tals under urvalsperioden.
- Privatpersoner kom relativt mycket till tals i TV-nyheterna. De var den näst största aktörsgruppen i nyhetsinnehållet i dess helhet och den tredje största gruppen om man ser enbart på inrikesrapporteringen. Politiker och representanter för myndigheter och offentlig verksamhet var två andra grupper som fick mycket utrymme i TV-nyheterna.
- Barn, ungdom och gamla var sällan förekommande i TV-nyheterna under urvalsperioden. Personer i åldrarna 18 år och yngre kom till tals under omkring 2% av den totala tiden och personer som var över 65 år kom till tals under ca 4% av totaltiden.
- Vissa aktörsgrupper var starkt förknippade med några av de vanligaste ämnena i TV-nyheterna, medan andra aktörsgrupper förekom marginellt i samband med att dessa ämnen behandlades. Exempelvis kom politiker relativt ofta till tals i samband med ämnena näringsliv/arbetsmarknad, allmänpolitik och sociala frågor, men inte alls då ämnena kriminalitet och medicin/hälsa behandlades. Forskare och experter förekom ofta då man diskuterade medicin/hälsa, kriminalitet och näringsliv, medan de relativt sällan kom till tals i sociala frågor. Representanter för intresseorganisationer kom oftare till tals i samband med näringsliv/arbetsmarknad och allmänpolitik än frågor om medicin/hälsa under urvalsperioden.
- Personer med utländsk bakgrund kom till tals under omkring 11% av den totala inrikesrapporteringen. De kom mer sällan till tals i egenskap av politiker, representanter för intresseorganisationer och privata företag. Bland företrädare för myndighet/offentlig verksamhet hade endast 2% utländsk bakgrund i TV-nyheterna.
- Män föreföll oftare än kvinnor ha relativt stort inflytande över de händelseförlopp de var inblandade i och som skildrades i TV-nyheterna. Kvinnor talade oftare än män om privata/personliga erfarenheter. Privatpersoner var den aktörsgrupp som föreföll ha minst inflytande över skildrade företeelser eller händelseförlopp i TV-nyheterna under urvalsperioden. Privatpersoner gjorde också oftare korta uttalanden (som saknade motivering eller förklaring av deras åsikter) än de andra aktörsgrupperna.
- De tre nyhetsprogrammen *Rapport*, *Aktuellt* och *Nyheter* var innehållsmässigt påfallande lika. De uppvisade emellertid några skillnader värda att notera, främst i fråga om andelen opinionsbildare, analytiker och allmänhet i programmen. *Aktuellt* ägnade mer tid till analys än de andra nyhetsprogrammen. *Rapport* hade den största aktörsbredden, medan *Nyheter* hade den största andelen allmänhet som kom till tals i sina program.

DEL 2:

VILKA GEOGRAFISKA OMRÅDEN BEHANDLAS?

Som ett komplement till undersökningen om vem som kommer till tals i svenska TV-nyheter har också undersökts vilka geografiska områden det rapporterades om i TV-nyheterna under urvalsperioden (se *urval* i rapportens del 1).

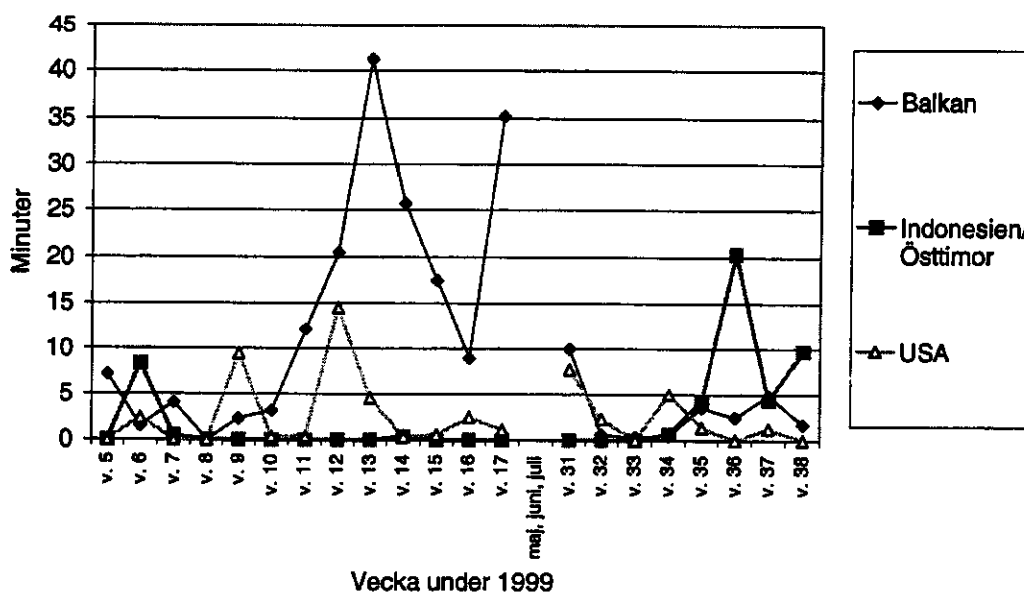
Som grund för att beskriva hur omvärlden framställs i TV-nyheterna, är fyra frågor formulerade:

1. Hur mycket tid ägnas åt rapportering från olika delar av världen?
2. Vad handlar nyheterna från olika geografiska områden/länder om?
3. I vilken typ av inslag förekommer olika geografiska områden/länder i TV-nyheterna?
4. Finns det några likheter/skillnader mellan de olika TV-kanalernas nyhetsinnehåll i ovanstående avseenden?

TV-nyheternas rapportering från olika områden i världen är naturligtvis beroende av var händelser med tillräckligt nyhetsvärde utspelar sig samt nyhetsredaktionernas rapporteringsresurser. Från år till år och månad till månad hamnar olika platser i världen högt på nyhetsredaktionernas prioriteringslistor och rapporterna blir långa och utförliga från just dessa delar av världen.

I vissa avseenden går undersökningens resultat inte att generalisera till att gälla för hela 1999. Till exempel skulle rapporteringen från Balkan och Indonesien/Östtimor, som var dominerande under urvalsperioden, med stor sannolikhet få mindre andelar tid om man undersökte TV-nyheternas innehåll under hela 1999. Rapporteringen från andra geografiska områden, t.ex. USA, är emellertid relativt jämnt fördelad under undersökningsperioden, vilket gör att man på goda grunder kan anta att denna andel av utrikesrapporteringen ungefärligen gäller för hela året. Diagram 16 på nästa sida illustrerar hur de nämnda tre geografiska områden uppmärksammades under urvalsperioden.

Diagram 16. Rapporteringen från Balkan, Indonesien/Östtimor och USA under urvalsperioden

Rapporteringen om och från Balkan ökade dramatiskt då försöken att på fredlig väg stävja konflikten mellan den jugoslaviska regeringen och den kosovoalbanska gerillan hade misslyckats och Nato inledde sina bombningar den 25 mars 1999 (v. 12). Bevakningen av kriget fortsatte sedan att vara hög långt in på sommaren¹⁸. Då konflikten trappats ned avtog också rapporteringen för att nästan helt ligga nere i september. Ett mycket långt inslag om situationen på Östtimor i *Aktuella vecka 6*, förklarar den topp vi ser i diagrammet. Bevakningen av Indonesien/Östtimor var för övrigt helt obefintlig före det att den folkomröstning som ledde till oroligheter genomfördes den 30 augusti 1999 (v. 35). Konflikten mellan indonesisk militär och östtimorianska självständighetsgrupper fortsatte under ett par veckor för att sedan avta i slutet av september – vilket också nyhetsbevakningen gjorde. När det gäller bevakningen av USA visar sig den vara mer konstant. Den har ett par toppar strax före- och parallellt med Natoattackerna mot den jugoslaviska armén vilket tyder på ökad rapportering från USA, som ju var det land som ledde Natoanfallen.

¹⁸ Den svacka vi ser i Kosovorapporteringen vecka 16 är svår att förklara. Det kan vara så att de tre sändningar som granskats under denna vecka av en slump innehöll mycket mindre rapportering från kriget i Kosovo. Eller kanske fanns det få nyheter om konflikten att rapportera om under just denna period. Särskilt i Aktuellsändningen från denna vecka har man valt att fokusera på krigets effekter på andra platser än i Kosovo. Exempelvis fanns ett inslag om hur många flyktingar som Sverige skulle ta emot från Kosovo. Ett annat inslag handlade om en speciell stridshelikopter som eventuellt skulle användas av de internationella trupperna i kriget.

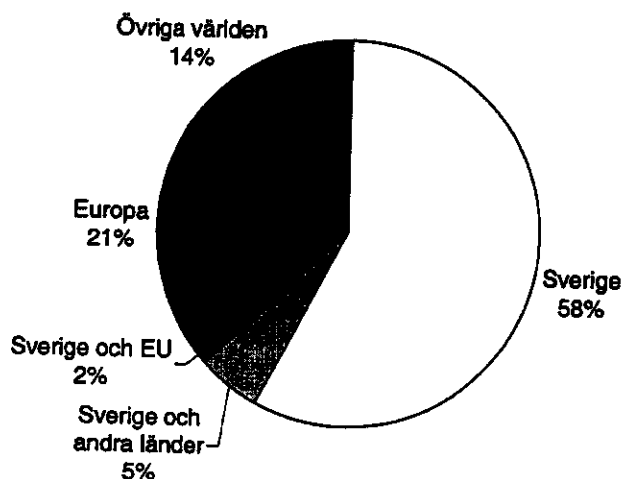
I. RESULTAT

Omkring 65% (ca 18 timmar) av all nyhetstid som ägnades inslag som på något sätt avsåg olika geografiska områden (ca 28 tim.¹⁹) var nyheter som huvudsakligen gällde Sverige. 58 procentenheter av dessa 65% var nyheter som enbart utspelades i Sverige, 5 procentenheter inkluderade också något annat land och 2 procentenheter berörde Sverige och EU (se diagram 17). Många av de nyheter som berörde Sverige och ett annat land hade med kriget på Balkan att göra. Man intervjuade svenska kosovoalbaner som reste till Kosovo för att ansluta sig till UCK-gerillan och man berättade om flyktingar från Kosovo som anlant till Sverige. Andra nyheter som huvudsakligen handlade om Sverige, men som också inkluderade andra länder, kunde behandla svenskar som satt som gisslan i Kongo och svenska företag som gick samman med utländska. Nyheter om Sverige och EU handlade huvudsakligen om hur de olika politiska beslut som fattades av EU-länderna berörde Sverige.

Rapporteringen från länder och områden i Europa utgjorde tidsmässigt omkring en femtedel av nyhetsrapporteringen. Här dominerade naturligtvis nyheterna från kriget på Balkan. Övriga världen behandlades under ca 14% av TV-nyheternas sändningstid.

Diagram 17. Sverige, Europa och Övriga världen i nyhetsrapporteringen under urvalsperioden

Totaltid: 1 650 min.

¹⁹ Av de 31 kodade timmarna som redovisades i rapportens tabell 1 var ca 3 timmar s.k. "övrig tid", dvs. tid i TV-nyheterna som ägnades vinjetter, löpsedlar, trailrar och vädersändningar. 28 timmar utgör alltså det underlag som rapportens del 2 grundar sig på.

Att TV-nyheterna domineras av inslag om och från ett ganska begränsat geografiskt område, Sverige och Europa, har både kulturella ekonomiska och politiska skäl. Som påpekades i inledningen till rapporten har det geografiska och kulturella avståndet stor betydelse för om händelser ute i världen blir ämnen för nyheter eller inte. Ju längre bort i världen i förhållande till Sverige, desto mer dramatisk måste en händelse vara för att intressera mediepubliken här hemma. Det kan vara en förklaring till att övriga världen skildras förhållandevis sparsamt i TV-nyheterna.

Framförallt begränsas utrikesbevakningen av nyhetsredaktionernas ekonomiska resurser. Det är dyrt att skicka iväg medarbetare utomlands och att hålla sig med korrespondenter ute i världen. Under 1999 gjordes stora besparingar på både *Rapports* och *Aktuells* redaktioner och man drog bland annat in ett antal korrespondenttjänster.²⁰

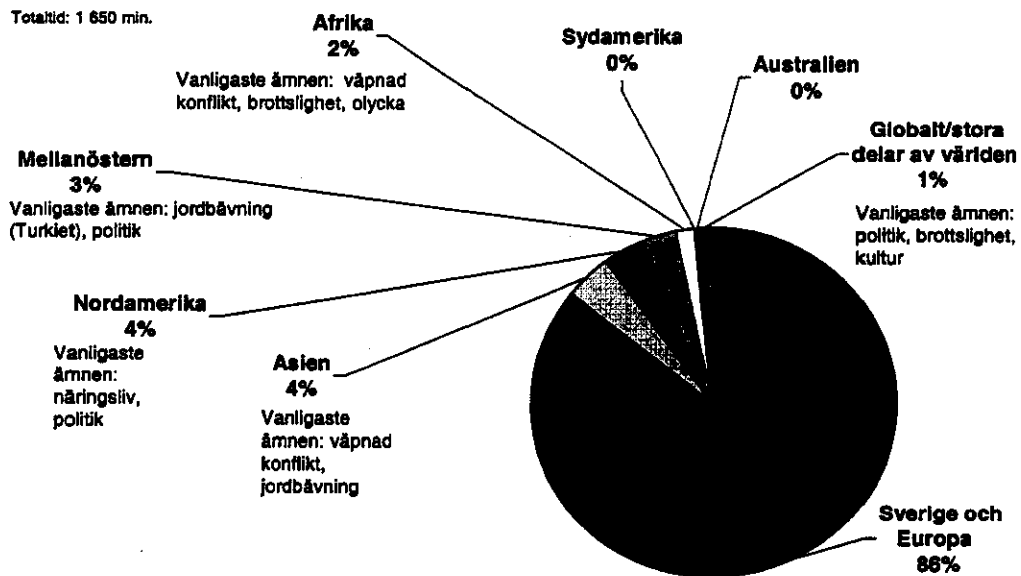
Stora grupper invandrare från framförallt Mellanöstern, Chile och nordöstra Afrika som bor i Sverige utgör emellertid kulturella förbindelser till områden utanför Europa. Under urvalsperioden förekom ett antal inslag där dessa kulturella kopplingar kan misstänkas ha fått genomslag. Till exempel visades inslag där svensk-chilenare demonstrerade för att general Augusto Pinochet skulle ställas inför rätta i samband med att denne arresterats i Storbritannien. Troligen förekom alltså här en viss en koppling mellan bevakningen av Pinochet-affären och den stora grupp chilenare som finns i Sverige (vid sidan av det storpolitiskt spektakulära i historien). Det förekom också ett antal inslag om svensk-kurder som demonstrerade mot gripandet av PKK-ledaren Öcalan i februari 1999. Den här typen av inslag har emellertid kodats som "Sverige och annat land" eftersom händelserna huvudsakligen utspelat sig i Sverige.

Rapporter från övriga världen dominerades av nyheter från *Asien*, *Nordamerika* (nästan enbart USA) och *Mellanöstern*. Nyheterna från USA rapporterades till övervägande del i längre inslag medan det var ungefär lika många telegram som längre inslag från Asien och Mellanöstern. Nyheterna från Asien kom från Kambodja, Taiwan, Pakistan, Indien, Afghanistan, Japan och Kina. Från Mellanöstern rapporterades det om Iran, Irak, Israel/Palestina och Jordanien (om kung Husseins begravning i februari). Från *Afrika* rapporterades nyheterna oftast som telegram och kom mestadels från Sydafrika, (10 av 26 minuter). Övriga afrikanska länder som nämndes i nyhetsrapporteringen var Angola, Guinea Bissau, Nigeria, Uganda, Algeriet, Egypten, Eritrea, Etiopien och Sierra Leone. *Sydamerika* (i undersökningsmaterialet representerat av Colombia, Argentina och Chile) och *Australien* var de världsdelar som fick minst utrymme i TV-nyheterna. Ungefär 1% av inslagen i TV-nyheterna behandlade företeelser som inte var knutna till något bestämt geografiskt område utan gällde globala händelser eller nyheter som handlade om stora delar av världen.

²⁰ Under hela året hade SVT emellertid korrespondenter i Moskva, Bryssel, Jerusalem och Washington. Man hade också frilansande korrespondenter som arbetade på kontraktbasis i Johannesburg och Helsingfors. Under sommaren 1999 drogs av besparingsskäl korrespondenterna i Singapore och Östeuropa/Tyskland in. TV4 hade under 1999 en fast korrespondent i USA, stationerad i New York, och en korrespondent i Paris, som ansvarade för Europabevakningen. Dessutom hade TV4 en stringer (en kontrakterad frilansmedarbetare) i London.

Diagram 18 nedan visar vilka ämnen som var vanligast vid rapporteringen från övriga världen. *Väpnade konflikter, katastrofer* och *politik* var de ämnesområden som var mest frekventa i nyheter från Asien, Mellanöstern, Afrika och Sydamerika. Nordamerika avvek emellertid från detta mönster då *näringsliv/arbetsmarknad* var det vanligaste ämnet i nyhetsrapporteringen därifrån.

Diagram 18. Övriga världen i nyhetsrapporteringen under urvalsperioden

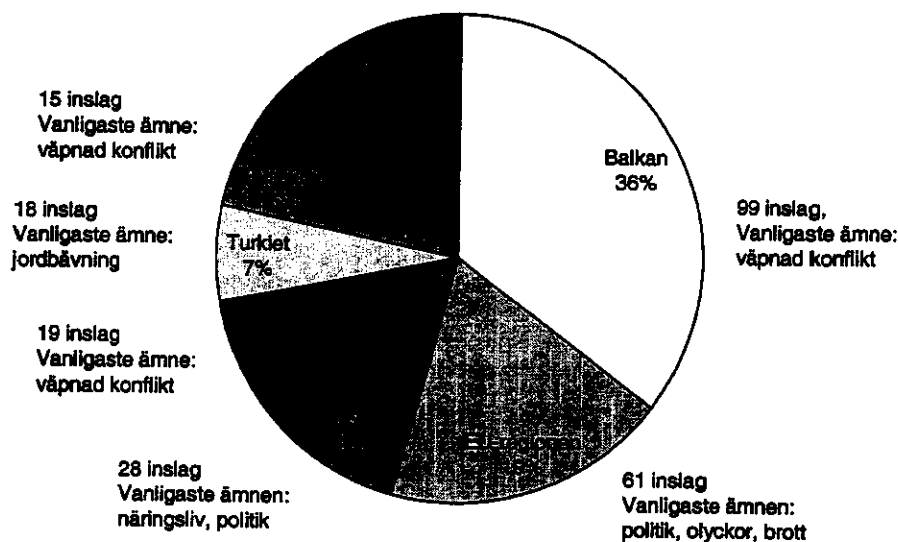
LÄNDER OCH GEOGRAFISKA OMRÅDEN SOM FICK MEST UTRYMME I UTRIKESRAPPORTERINGEN

Sex områden i världen upptog tillsammans omkring 84% av TV-nyheternas *utrikesrapportering* under urvalsperioden: Balkan, EU-regionen, USA, Indonesien/Östtimor, Turkiet och Ryssland.

Från Balkan rapporterades det nästan enbart om kriget. Också nyheterna från Indonesien/Östtimor och Ryssland dominerades av nyheter om väpnade konflikter (se diagram 19). Nyheterna från Turkiet dominerades av rapporteringen från den stora jordbävningen i slutet av augusti, men det förekom också nyheter om gripandet av PKK-ledaren Öcalan. Från EU rapporterades det mycket om politik, men där det förekom också en hel del nyheter om olyckor och brott. Det kunde då handla om avslöjanden om korrupta förhållanden i EU-kommissionen, om arresterandet av general Augusto Pinochet i Storbritannien eller om en skandal där HIV-smittat blod givits till blödarsjuka i Frankrike. Från USA dominerade dock nyheter om ekonomi och politik. Till skillnad från övriga världen – som präglades av krig, olyckor och brottslighet – framstod alltså USA som ett välordnat och välmående land i TV-nyheterna.

Diagram 19. Länder och geografiska områden som fick mest utrymme i TV-nyheternas utrikesrapportering under urvalsperioden, samt de vanligaste ämnena i rapporteringen från dessa områden

Totaltid: 583 min., 240 inslag

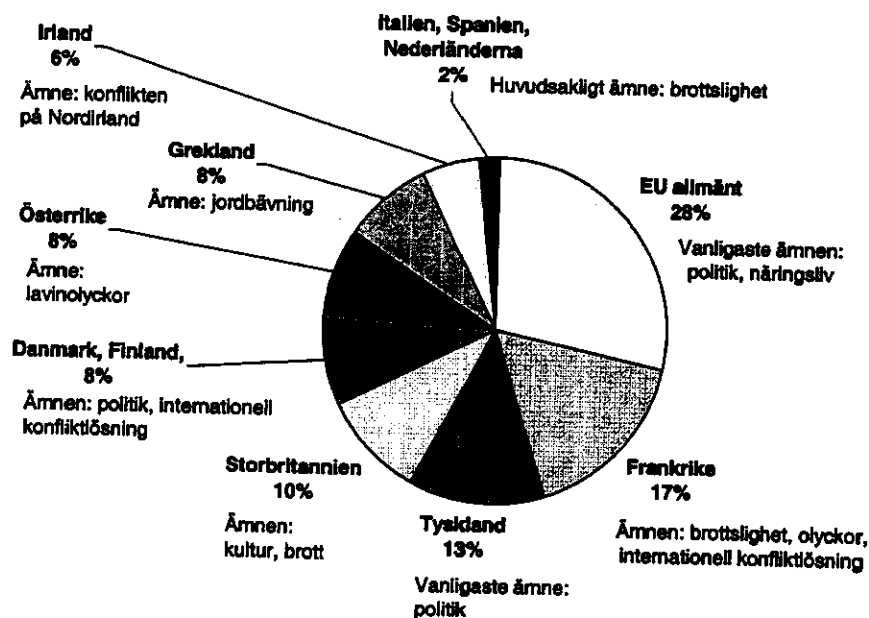

EU-BEVAKNINGEN

Rapporteringen om händelser i EU-regionen bestod till över en fjärdedel av nyheter som gällde hela regionen (se diagram 20). Det handlade då främst om den politik som bedrevs av EU och om näringslivsfrågor. Detta tyder på att nyhetsredaktionerna satsat extra på bevakningen av just EU-frågor. Nyheter från de enskilda länderna i EU-regionen berörde emellertid sällan EU-politik, utan hade snarare karaktären av nationella eller internationella (på ett bredare plan än EU) angelägenheter. Så dominerades till exempel rapporteringen från Frankrike av nyheter om brottslighet (t.ex. den ovan nämnda rättsaffären om HIV-smittat blod), olyckor och internationell konfliktlösning (fredsförhandlingar mellan kosovoalbaner och serber i ett franskt slott). Nyheterna från Tyskland dominerades av tysk inrikespolitik medan nyheterna från Storbritannien dominerades av ämnen som kultur (ett långt inslag om en brittisk författare) och brott (bl.a. gripandet av general Augusto Pinochet).

Rapporteringen från vissa områden, som Tyskland, Danmark, Finland och Europeiska Unionen i dess helhet, präglades av ämnen som signalerar organisation och ordning; politik, näringsliv/arbetsmarknad och internationell konfliktlösning. Andra områden i EU-regionen framstår i TV-nyheterna som huvudsakligen drabbade av kaos och katastrofer: Österrike och Grekland skakades av lavinolyckor respektive jordbävningar, från Irland rapporterades det om konflikten på Nordirland, och brottslighet var det ämne som präglade nyheterna från Spanien, Italien och Nederländerna.

Diagram 20. Ländernas andel tid i bevakningen av EU-regionen under urvalsperioden, samt de vanligaste ämnena i rapporteringen från dessa områden

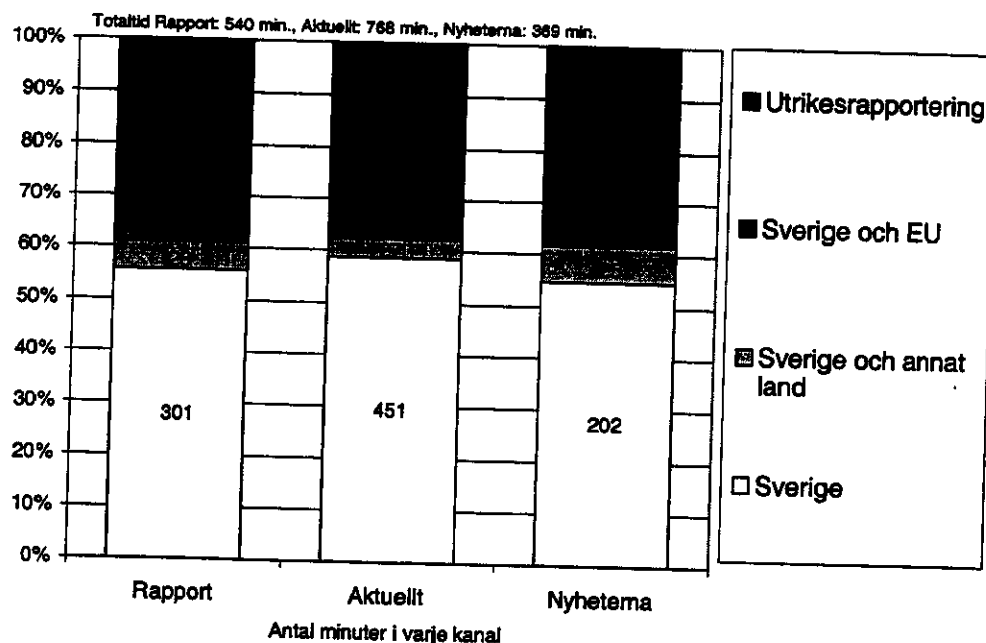
Totaltid: 109 min.

LIKHETER OCH SKILLNADER MELLAN DE OLIKA TV-KANALERNAS UTRIKESRAPPORTERING

Resultaten i nedanstående stycken hör till dem som är svåra att generalisera i rapporten. *De relativt små skillnader* som fanns mellan de tre nyhetsprogrammets geografiska rapportering under urvalsperioden kan vara slumpmässiga, varför en reservation bör göras för nedanstående avsnitts vetenskapliga säkerhet.

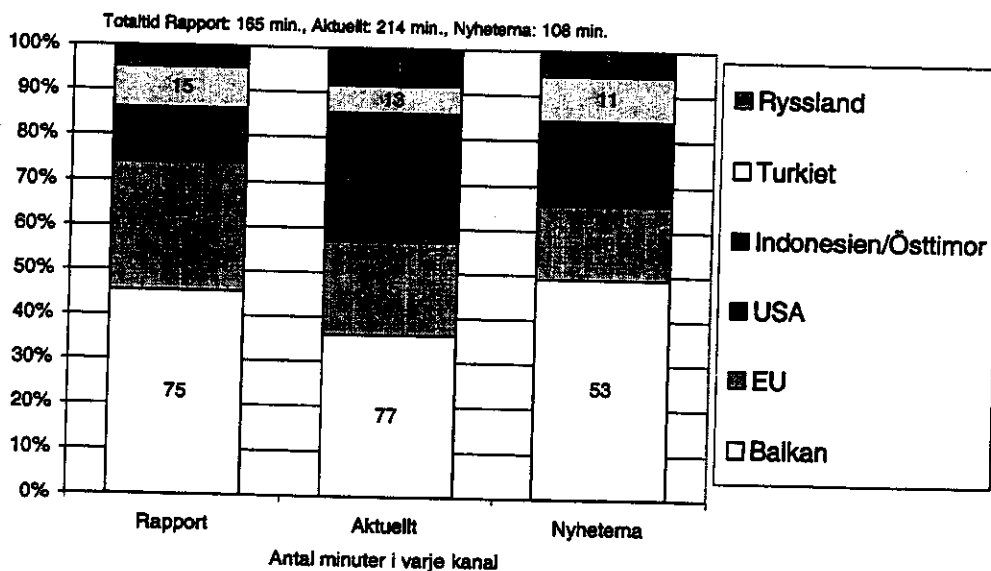
En jämförelse mellan *Rapport*, *Aktuellt* och *Nyheter*as fördelning av inrikes- och utrikesmaterial visar att utrikesrapporteringen upptog en ungefär lika stor del i de tre nyhetsprogrammen under urvalsperioden (se diagram 21). Inget av nyhetsprogrammen verkar alltså ha valt att profilera sig genom att satsa extra mycket på utrikesbevakning. Hos både *Rapport* och *Aktuellt* kan emellertid urskiljas 2-3% "Sverige och EU"-relaterade nyheter, vilket kan tyda på att de två programmen har satsat mer på EU-journalistik än *Nyheter*na. *Nyheter*na, å sin sida, rapporterade proportionellt sett något mer om Sverige och andra länder (alltså inte EU-länder) än *Rapport* och *Aktuellt*.

Diagram 21. Nyhetsprogrammets inrikes- och utrikesrapportering under urvalsperioden

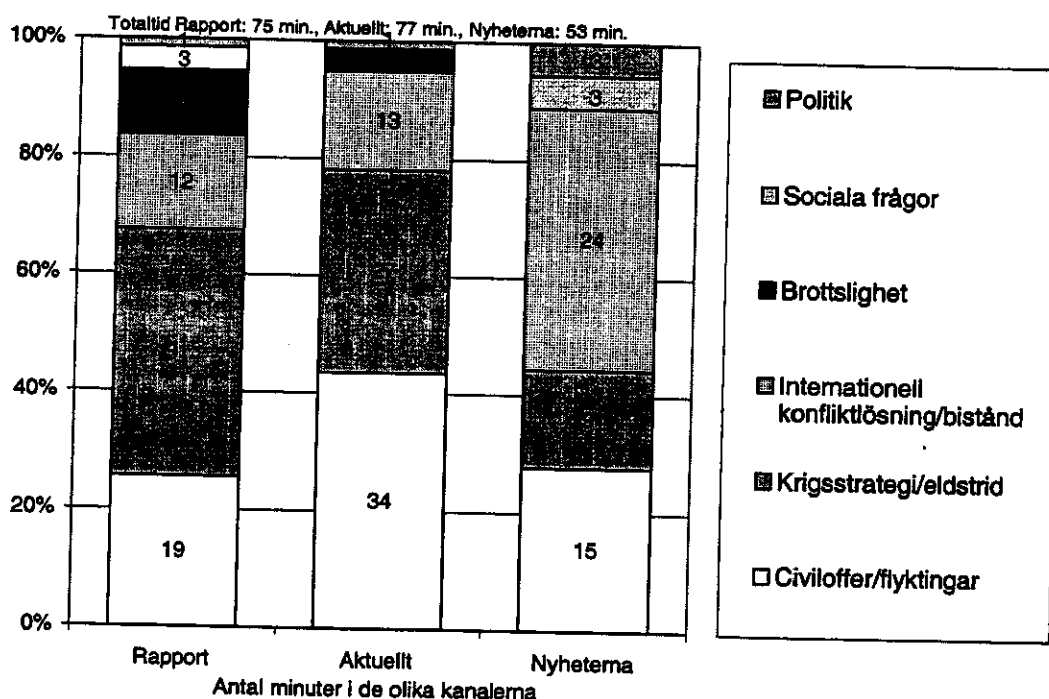
När det gäller andelen tid som upptogs av utrikesbevakningen är alltså likheten mellan kanalerna stor. Några små skillnader fanns emellertid under urvalsperioden mellan kanalernas prioritering i bevakningen av olika geografiska områden (se diagram 22). *Nyheterna* ägnade störst andel tid av sin utrikesrapportering åt nyheter från Balkan. *Rapport* hade en större andel rapportering från EU än *Aktuellt* och *Nyheterna*, även i absoluta tal. *Aktuellt* ägnade mer tid än de andra nyhetsprogrammen åt rapportering från USA och Indonesien/Östtimor. En stor andel av *Aktuells* USA-rapportering handlade om ekonomi och näringsliv/arbetsmarknad, vilka presenterades i *Aktuells* A-ekonomi.

Diagram 22. Kanalernas mest prioriterade omvärldsbevakning under urvalsperioden

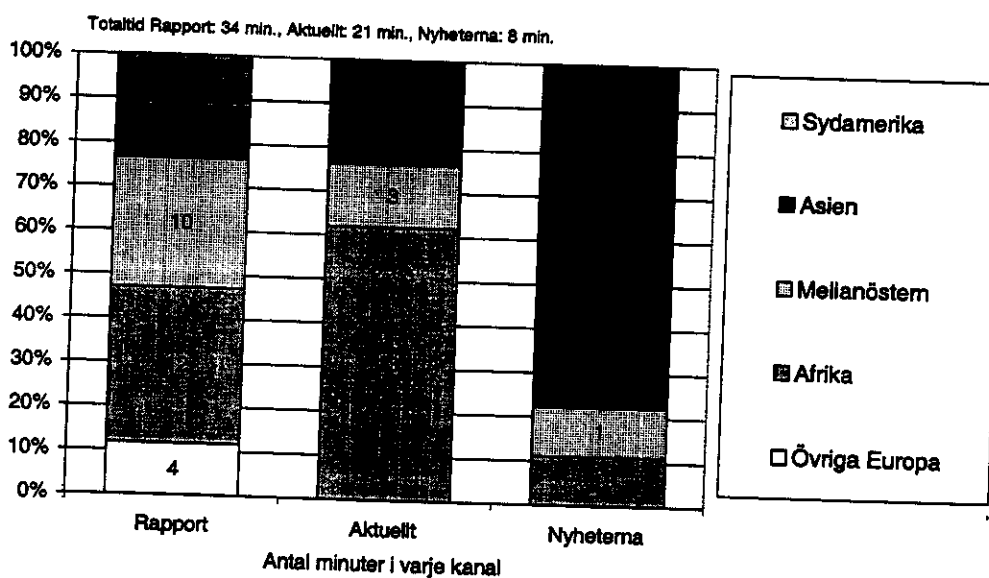
Trots att likheterna mellan nyhetsprogrammen alltså var påfallande under urvalsperioden fanns det emellertid tecken på att de tre redaktionerna valde att vinkla sin utrikesrapportering olika. Detta framgår bland annat i nyhetsförmedlingen från kriget på *Balkan*, vilken vid en första anblick kan tyckas ha varit ganska likartad i de tre nyhetsprogrammen. En närmare undersökning av ämnesprioriteringen visar dock att *Aktuellt* under urvalsperioden i högre grad än de två andra kanalerna skildrade civiloffer i sin bevakning av kriget (se diagram 23). *Rapport* satsade mycket tid på beskrivningar av de krigförande parternas strategier och beskrivningar av eldstrid, medan *Nyheterna* ägnade mest utrymme till att beskriva de fredsförhandlingar och de internationella insatserna i kriget. *Rapport* och *Nyheterna* ägnade viss tid åt att skildra sociala frågor på Balkan (alltså annat än det som var direkt kopplat till det pågående kriget), medan *Aktuellt* rapporterade något om brottslighet. Annan politik än den internationella konfliktlösningen var lågt prioriterade hos alla nyhetsprogrammen under urvalsperioden, lägst i *Rapport*, som endast ägnade en minut till politisk rapportering från Balkan.

Diagram 23. Kanalernas ämnesprioritering i bevakningen av Balkan under urvalsperioden

Vad gäller rapporteringen från övriga världen var *Rapport* den enda kanalen som under urvalsperioden visade nyheter från europeiska länder som inte hörde till Norden eller EU (se diagram 24). *Rapport* hade också fler nyheter från Mellanöstern än de andra kanalerna. Både *Aktuellt* och *Rapport* hade fler nyheter från Afrika än *Nyheterna*. *Nyheterna* hade den klart största andelen rapportering från Asien, även i absoluta tal. Nyheter från Sydamerika fanns bara i *Rapport*, medan *Aktuellt* stod för det enda inslag från Australien som fanns under urvalsperioden. Både *Aktuellt* och *Nyheterna* hade inslag från Kanada i sina sändningar, vilket inte förekom i *Rapport*. Sammanfattningsvis rapporterade *Aktuellt* och *Rapport* under urvalsperioden från fler områden i världen än *Nyheterna* (*Aktuellt* från 30 olika områden, *Rapport* från 25 områden och *Nyheterna* från 18 områden).

Diagram 24. Kanalernas bevakning av övriga världen* under urvalsperioden
 * Utrikesrapporteringen förutom Balkan, EU, USA, Indonesien/Östtimor, Turkiet, Ryssland och 'globalt, stora delar av världen'.

2. SAMMANFATTNING

Undersökningen av vilka geografiska områden som behandlades i TV-nyheterna under urvalsperioden visar att:

- 86% av TV-nyheterna under urvalsperioden kom från ett relativt begränsat geografiskt område: Sverige och Europa.
- Övriga världen, som skildrades under 14% av TV-nyheternas totala tid, framstod ofta som kaotisk med rapporter om väpnade konflikter, katastrofer, brottslighet och politik. Ett undantag var emellertid USA där nyhetsrapporteringen dominerades av ämnen som näringsliv, arbetsmarknad och politik.
- I utrikesrapporteringen var under urvalsperioden ett antal geografiska områden i fokus: Balkan, EU-regionen, USA, Indonesien/Östtimor, Turkiet och Ryssland. Från Balkan, Östtimor/Indonesien, Turkiet och Ryssland dominerades rapporteringen av nyheter om väpnad konflikt och katastrofer. Rapporteringen från EU och USA innehöll till största del nyheter i ämnena politik och näringsliv/arbetsmarknad.
- Vad gäller rapporteringen från Europa tyder den stora andelen nyheter från EU-regionen på att TV-nyheterna har satsat på särskild EU-bevakning. Omkring en fjärdedel av nyhetsrapporteringen från EU-regionen under urvalsperioden behandlade frågor som gällde hela unionen. De vanligaste ämnena var då politik och näringsliv/arbetsmarknad. Nyheter från de enskilda länderna i EU handlade emellertid sällan om EU-politik, utan dominerades av nyheter om nationella händelser eller internationella händelser på ett bredare plan än EU. Från Tyskland, Danmark och Finland kom nyheter om politik, näringsliv/arbetsmarknad och internationell konfliktlösning. Från Frankrike, Österrike, Grekland, Irland, Italien, Spanien och Nederländerna rapporterades ofta om brottslighet och olyckor.

Intressanta men svärgeneraliserbara undersökningsresultat:

- *Rapports*, *Aktuellt* och *Nyheter* andelar utrikes- och inrikesrapportering var ungefär lika stora, vilket tyder på att inget av de tre nyhetsprogrammen tycks ha profilerat sig genom att satsa extra på utrikesbevakning. De tre nyhetsprogrammen dominerades av inrikesnyheter.
- Kanalerna verkar ha gjort olika ämnesprioriteringar i bevakningen av kriget på Balkan. Bevakningen i *Rapport* präglades av nyheter om krigsstrategier och eldstrid, *Aktuellt* hade den största andelen skildringar av krigets civila offer av de tre nyhetsprogrammen, medan *Nyheter* verkar ha satsat mycket av sin Balkanbevakning på rapportering om den internationella konfliktlösningen i samband med kriget.
- Kanalerna hade olika "geografisk bredd" i nyhetsbevakningen under urvalsperioden. *Aktuellt* och *Rapport* rapporterade från fler områden i världen än *Nyheter*.

SLUTKOMMENTAR

I kapitlet "*Bakgrunden till undersökningen*" diskuterades massmedias och TV-nyheternas roll i samhället. Bilden av massmedia som en offentlig sfär, ett viktigt kommunikationsforum där olika samhällsgrupper söker komma till tals i allmänna frågor målades upp, och vi snuddade vid några teorier och påståenden om massmedias egentliga funktion som offentlig sfär.

Den här rapporten förstärker bilden av att journalister och redaktionsledningar idag har stort inflytande över vad som diskuteras i ett av samhällets viktigare allmänna debattforum: TV-nyheterna. De har inte bara en ansenlig del i att formulera vilka frågor som är angelägna att ta upp till debatt, utan reportrars och nyhetsuppläsares framställningar av verkligheten utgör de facto över hälften av TV-nyheternas innehåll. Journalisterna är därmed den dominerande aktören i TV-nyheternas offentliga diskussion.

De tre arenor för problembildning, eller samhällsdiskussion, som *Rapport*, *Aktuellt* och *Nyheter* kan sägas utgöra, är enligt undersökningsresultaten mycket lika till sitt innehåll. Svensk TV-nyhetsrapportering skulle alltså generellt sett kunna sägas vara ganska homogen. Olikheter mellan nyhetsredaktionernas val av medverkande aktörer i sändningarna tillsammans med skillnader i hur man valt att vinkla nyheterna, skulle emellertid kunna tolkas som att det finns utrymme för viss variation inom ramen för denna likformighet.

En av författarna till demokratiutredningens forskarvolym III menade att journalistiken lätt blir en spegling av de internationella maktförhållandena. Den här rapportens forskningsresultat skulle kunna tolkas som att de ger stöd för denna tes. I TV-nyheterna förekommer olika geografiska områden regelbundet i samband med vissa ämnen. Världen utanför Europa framstår till viss del som kaotisk och olycksdrabbad. Därifrån kommer dagligen bilder från krig och katastrofer. Undantaget är USA, en stormakt som i TV-nyheterna ter sig välordnad och kraftfull. Från USA dominerar nyheter om näringsliv, arbetsmarknad och politik.

Om TV-nyheterna skulle vara en spegling av de internationella maktförhållandena, skulle de då också kunna sägas utgöra en spegelbild av maktförhållandena i samhället? Undersökningen av vilka röster som kommer till tals i TV-nyheterna och i vilka sammanhang dessa röster hörs, ger inga skäl till att inte tro att det skulle vara på det sättet. Kvinnor och personer med utländsk bakgrund, två grupper som ofta framhålls som svagare i samhället, är underrepresenterade. Privatpersoner, som visserligen ges stort utrymme i TV-nyheternas offentliga debatt, förefaller ha mindre inflytande över de händelser de är inblandade i och som skildras i TV-inslagen, än andra aktörsgrupper (som t.ex. politiker och representanter för myndigheter/offentlig verksamhet). Privatpersonernas roll i TV-nyheterna skulle, om man hårdtrar det, kunna liknas vid medborgarnas roll i vissa debattprogram: deras roll är svag såtillvida att de ofta framställs som maktlösa. Emellertid kan deras medverkan ge ett alibi för den offentliga diskussionens äkthet.

TV-nyheterna skulle alltså kunna sägas utgöra en tydlig bild av samhällets maktstrukturer. Den bild av styrkeförhållandena mellan olika samhälls- eller aktörsgrupper som TV-nyheterna ger förefaller tämligen väl motsvara de förhållanden som råder i verkligheten. Det kan ju emellertid också vara så att TV-nyheterna har en konserverande inverkan på vår uppfattning om maktförhållandena i samhället. Frågan om TV-nyheternas funktion som konserverande eller progressivt forum för samhällsdebatt lämnar vi dock öppen för vidare funderingar och forskning.

BILAGA 1 – Kodschema

A) KODARE

B) NYHETSPROGRAM

- 1 Rapport
- 2 Aktuellt
- 3 Nyheterna

C) ÖVRIG TID (löp, trailer, jingel, väder)

D) INSLAG

- 1 Telegram
- 2 Bildsatt telegram
- 3 Lägesbeskrivning/bakgrundsreportage
- 4 Händelsebaserat inslag
- 5 Kommentar/analys
- 6 Börsnoteringar/marknadsnoteringar

E) FÖREKOMMER INSLAGET I LÖP?

- 1 Ja
- 2 Nej

F) INSLAGETS LÄNGD I SEKUNDER

G) HUVUDSAKLIGT GEOGRAFISKT OMRÅDE

100 Sverige	313 EU allmänt, inget särskilt land i fokus	902 USA
101 Sverige och annat land/andra länder		1100 Mellanamerika
102 Sverige och EU	400 Övriga Europa	2200 Sydamerika
Övriga Norden	401 Ryssland	
201 Norge	402 Balkan	3300 Globalt/stora delar av världen
202 Danmark		4400 Rymden
203 Finland	500 Afrika	
204 Island	501 Sydafrika	55000 Inget särskilt land
EU-länder		
301 Tyskland	600 Mellanöstern	
302 Frankrike	601 Turkiet	
303 Storbritannien		
304 Italien	700 Asien	
305 Spanien	701 Kina	
306 Nederländerna		
307 Belgien	800 Oceanien	
308 Luxemburg	801 Australien	
309 Österrike	802 Indonesien/Östtimor	
310 Irland		
311 Portugal	900 Nordamerika	
312 Grekland	901 Kanada	

H) HUVUDSAKLIGT ÄMNE

1 Politik allmänt 2 Näringsliv/arbetsmarknad 3 Sociala frågor/sjukvård 4 Utbildning/skola 5 Kriminalitet/brott 6 Olycka/katastrof 7 Väpnad konflikt/krig 8 Trafik/kommunikationer 9 Miljö/natur/naturvård 10 Naturvetenskap/teknik 11 Samhällsvetenskap/humaniora 12 Kyrka/religion/livsåskådning 13 Medicin/hälsa/motion 14 Mat och dryck 15 Konsumentfrågor/-upplysning	16 Turistmål/nöjesresor 17 Relationer/samlevnad/sex 18 Musik 19 Kultur (teater/dans/litteratur/bildkonst/film) 20 Massmedier (press/radio/TV etc.) 21 Mode/kläder 22 Hantverk/slöjd etc. 23 Fritid/nöje/sport 24 Flera olika ämnen/kan ej klassificeras/övrigt

I) HUVUDSAKLIGT TEMA

10 Propositioner, utredningar, beslut 11 Om specifikt politiskt parti/partier/politiker 12 Om valrörelser/folkomröstningar 13 Försvarsfrågor 14 Politisk skandal 15 Politisk opinionsbildning/protester 20 Arbetsmarknadskonflikt 21 Personalnedskärningar 22 Om särskilt företag/bransch 23 Årsredovisningar/finansfrågor 30 Diskriminering av grupp 31 Integrationsproblem/segregering 32 Organisation/personal 50 Ekonomisk brottslighet 51 Våldsbrott/hot/terrorism 52 Flyktingsmuggling 53 Narkotikabrottslighet 54 Skändning/vandalisering	60 Naturkatastrofer/epidemier/svält 61 Trafikolycka (bil, båt, flyg) 62 Kemiska utsläpp/explosioner/brandolyckor 70 Internationell konfliktlösning/bistånd 71 Civiloffer/flyktingar 72 Krigsstrategi/eldstrid

J) INSLAGETS VINKEL

- 1 Huvudsakligen positiv till skildrad händelse/förlopp
- 2 Huvudsakligen negativ till skildrad händelse/förlopp
- 3 Svårbedömbart

Fetstilt: Kodas alltid

Icke fetstilt: Kodas vid inrikesrapportering

K) TAL, LÄNGD I SEKUNDER

L) FÖREKOMMER FRAMSTÄLLD PERSON I LÖP?

- 1 Ja
- 2 Nej

M) FRAMSTÄLLNING

- 1 I kombination med rörliga bilder på bl.a. talande person
- 2 Utan rörliga bilder
- 3 I kombination med rörliga bilder utan att P. visas i bild

N) KAMERAVINKEL

- 1 Snett uppifrån
- 2 Snett underifrån
- 3 Horisontellt
- 4 Går ej att avgöra

O) PERSON FRAMSTÄLLS VARA

Politiker

- 10 Statsråd
- 11 Partiledare
- 12 Partipolitiskt aktiv
- 13 Partiföreträdare i särskilda frågor (t.ex. ekonomi, miljö o.s.v.)
- 14 Riksdagsledamot/EU-parlamentariker/EU-kommissionär
- 15 Kommunal eller landstingspolitiker
- 16 Utländska politiker

- 20 Representant för myndighet/offentlig verksamhet allmänt
- 21 Polis/militär/räddningstjänst
- 22 Advokat/åklagare (även privat)
- 23 Diplomat/medlare/fredsamordnare

- 30 Representant för intresseorganisation
- 31 Representant för hjälporganisation

- 40 Representant för privat företag
- 41 Anställd, ej beslutsfattande ställning

- 50 Forskare/expert
- 60 Debattör
- 70 Kändis
- 80 Privatperson
- 90 Går ej att avgöra
- 100 Journalist från det egna programföretaget

P) ÅLDER

- 1 upp till 18 år
- 2 18 - 35
- 3 35 - 65
- 4 över 65 år
- 5 går ej att fastställa

Q) KÖN

- 1 Man
- 2 Kvinna

R) NAMN

- 1 svenskt/ nordiskt/germanskt
- 2 Anglosaxiskt
- 3 Annat ursprung
- 4 Går ej att fastställa

S) SPRÅK

- 1 Svenska utan brytning
- 2 Svenska med brytning
- 3 Engelska
- 4 Annat språk

T) PERSON FÖREFALLER HA, I FÖRHÅLLANDE TILL SKILDRAD HÄNDELSE/FÖRLOPP

- 1 stort inflytande
- 2 lite inflytande
- 3 svårbedömbart

U) TALETS HUVUDSAKLIGA INRIKTNING

- 1 Om allmänna företeelser med motivering/förklaring eller argumentering
- 2 Om privata/personliga erfarenheter med motivering/förklaring eller argumentering
- 3 Om allmänna företeelser utan motivering/förklaring eller argumentering
- 4 Om privata/personliga erfarenheter utan motivering/förklaring eller argumentering

V) FRAMSTÄLLD PRIVATPERSON (KONTROLL)

- 1 Svenskt/ nordiskt/germanskt namn, ingen brytning
- 2 Svenskt/ nordiskt/germanskt namn, brytning på svenska
- 3 Svenskt/ nordiskt/germanskt namn, engelska
- 4 Svenskt/ nordiskt/germanskt namn, annat språk
- 5 Anglosaxiskt namn, ingen brytning
- 6 Anglosaxiskt namn, brytning på svenska
- 7 Anglosaxiskt namn, engelska
- 8 Anglosaxiskt namn, annat språk
- 9 Annat namnursprung, ingen brytning
- 10 Annat namnursprung, brytning på svenska
- 11 Annat namnursprung, engelska
- 12 Annat namnursprung, annat språk
- 13 Går ej att fastställa

W) FRAMSTÄLLD POLITIKER (KONTROLL)

1 S	5 Fp
2 V	6 C
3 Mp	7 Kd
4 M	8 Övriga

BILAGA 2 - Instruktion till Kodschema

Allt innehåll i nyhetssändningarna har delats upp i inslag som kategoriseras efter inslagstyp, efter geografiskt område och efter ämne.

B) NYHETSPROGRAM

Rapport, Aktuellt och Nyheterna har varsin kod.

C) ÖVRIG TID

Tid i TV-nyheterna som ägnas löpsedlar, vinjetter, trailrar, jinglar och vädersändningar.

D) INSLAG

Här anges om inslaget är

ett telegram = nyhetsuppläsaren, som är i bild hela tiden, läser upp ett telegram,

ett bildsatt telegram = nyhetsuppläsaren läser upp ett telegram samtidigt som bilder från den plats telegrammet handlar om visas,

en lägesbeskrivning/bakgrundsreportage = ett inslag som baseras på en nyhet som redan är välkänd. Exempelvis utgjorde många av inslagen från kriget i Kosovo s.k. lägesbeskrivningar. Att kriget pågick visste TV-tittarna, men hur såg läget ut denna dag? Det kunde vara reportage från flyktläger eller beskrivningar av de stridande parternas positioner

ett händelsebaserat inslag = ett inslag som baseras på en helt "ny nyhet", t.ex. att det skett ett genombrott i fredsförhandlingarna, att man gjort nya vetenskapliga upptäckter, att ett visst politiskt beslut har fattats,

kommentar/analys = en längre kommentar i samband med rapporteringen av något skeende. Den innehåller en analys av situationen som vidgar kunskapen och förståelsen i ämnet,

börsnoteringar = ett kortare inslag om aktiekurser och valutor på dagens börsmarknader

E) FÖREKOMMER INSLAGET I LÖP?

Förekommer det aktuella inslaget i den löpsedel som finns i nyhetssändningens början markeras detta med en kod.

F) INSLAGETS LÄNGD I SEKUNDER

Gränsen mellan vad som utgör ett eller flera inslag kan vara svår. Vi har här använt oss av vad som traditionellt anses vara ett inslag, d.v.s. de olika ovanstående inslagstyperna; telegram, lägesbeskrivning/bakgrundsreportage, händelsebaserat inslag osv. Varje enskilt inslag har mätts i sekunder.

G) HUVUDSAKLIGT GEOGRAFISKT OMRÅDE

Övriga Europa = Ryssland, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Schweiz, Tjeckien, Slovakien, Ungern, Kroatien, Slovenien, Bosnien-Hercegovina, Jugoslavien, Makedonien, Albanien, Bulgarien, Rumänien, Ukraina, Vitryssland osv.

Afrika = Marocko, Algeriet, Tunisien, Libyen, Egypten, Sudan, Sierra Leone, Kamerun, Kongo-Kinshasa, Uganda, Eritrea, Etiopien, Somalia, Kenya, Tanzania, Rwanda, Burundi, Sydafrika osv.

Mellanöstern = Georgien, Armenien, Azerbajdjan, Iran, Irak, Turkiet, Syrien, Libanon, Israel, Jordanien, Kuwait,

Asien = Afghanistan, Pakistan, Indien, Indonesien, Singapore, Thailand, Kina, Taiwan, Nordkorea, Sydkorea, Japan, Filippinerna osv.

Oceaniern = Australien, Nya Zeeland osv.

Nordamerika = Kanada, USA

Mellanamerika = Mexico, Honduras, Nicaragua, Cuba osv.

Sydamerika = Colombia, Brasilien, Peru, Chile, Argentina, Paraguay, Uruguay osv.

H) HUVUDSAKLIGT ÄMNE I INSLAGET

Ett inslag kan ibland skifta mellan flera olika ämnen. Här görs en bedömning av vilket det *huvudsakliga* ämnet var. Många av de ämnen som tas upp i TV-nyheterna skulle kunna klassas som politik. Vi har emellertid valt att dra en gräns mellan "politik allmänt"/"allmänpolitik", dvs. partipolitik, propositioner, motioner, riksdagsbeslut, statliga utredningar etc., och andra ämnen som ofta har

politisk anknytning, men som inte måste ha det, t.ex. näringsliv/arbetsmarknad, sociala frågor/sjukvård, utbildning/skola osv. Av praktiska skäl utgör flera av våra ämnen kombinationer av flera mindre ämnen, t.ex. utgör näringsliv och arbetsmarknad ett ämne, sociala frågor och sjukvård ett annat, kriminalitet och brott ett tredje och medicin, hälsa och motion ett fjärde. En uppdelning i alltför smala ämneskategorier blir otympligt vid redovisningen av resultaten och är dessutom mer svårkodad.

I) HUVUDSAKLIGT TEMA

Somliga av ämnena i H är så pass stora att det är intressant att dela upp dem i underliggande teman. Exempelvis har ämnet "politik allmänt" delats upp i sex underkategorier (se I 10-15 på kod-schemat), ämnet Näringsliv/arbetsmarknad har delats upp i fyra underkategorier (se I 20-23) osv.

OM INSLAGET INNEHÅLLER ANNAT TAL ÄN JOURNALISTS FORTSÄTTER KODNINGEN, ANNARS BÖRJAR MAN OM PÅ NÄSTA INSLAG

J) INSLAGETS VINKEL

Denna variabel innehåller en rent kvalitativ bedömning. Frågan är alltså om det aktuella inslaget berättas på ett sätt som huvudsakligen är positiv eller negativ till den skildrade händelsen. Sådana bedömningar kan vara svåra, varför "positivt" eller "negativt" enbart kodas i mycket klara fall. Alla rveksamma fall hamnar alltså i kategorin "svårbedömbart".

AV NEDANSTÅENDE VARIABLER HAR ENDAST K, O, P OCH Q KODATS NÄR DET
GÄLLER UTRIKESINSLAG (inslag som inte gäller Sverige, Sverige och EU eller Sverige och
annat land). NÄR DET GÄLLER INRIKESINSLAG HAR SAMTLIGA AV NEDANSTÅENDE
VARIABLER KODATS.

K) TAL, LÄNGD I SEKUNDER

Alla som inte är nyhetsuppläsare, reporter eller meteorolog i nyhetssändningen mäts i tid i undersökningen. Vi mäter efter *ljudet* från den som talar, inte efter bilden på densamma.

L) FÖREKOMMER FRAMSTÄLLD PERSON I LÖP?

Förekommer personen som talar i den löpsedel som finns i nyhetssändningens början markeras detta med en kod.

M) FRAMSTÄLLNING

Här kodas om hur personen som kommer till tals framställs i TV-rutan: I kombination med rörliga bilder som bland annat föreställer den talande personen (vilket är den vanligaste framställningsformen), utan rörliga bilder (dvs. en stillbild visas på personen som talar) eller i kombination med rörliga bilder utan att personen som talar visas i bild.

N) KAMERAVINKEL

Här görs en beskrivning av från vilken vinkel den person som talar filmas: snett uppifrån, snett underifrån eller horisontellt, dvs. framifrån.

O) PERSON FRAMSTÄLLS VARA

Här kategoriseras de som talar in i olika aktörgrupper, representant för myndighet/offentlig verksamhet, polis/militär/räddningstjänst, forskare osv. Gruppen politiker har fått flera olika kategorier, som statsråd, partiledare, kommunalpolitiker osv. I presentationen av undersökningens resultat presenteras emellertid variabel O:s kategorier 10-16 som en aktörgrupp, "politiker".

P) ÅLDER (PÅ PERSON SOM TALAR)

Ålder kan naturligtvis ibland vara svårt att avgöra. Ålderskategorierna är emellertid ganska grova och huvudsyftet är att kunna mäta ungefär hur mycket tid barn, ungdomar, människor i nedre och övre medelåldern samt gamla människor får till att uttrycka sig i TV-nyheterna. Observera att kategorin 35-65 år är bredare än övriga kategorier.

Q) KÖN

Män och kvinnor får varsin kategori.

R) NAMN

De personer som kommer till tals kategoriseras efter om de har ett svenskt/nordiskt/germanskt (= nordeuropeiskt, fast inte anglosaxiskt namn), om det har ett anglosaxiskt namn eller om det har ett namn med annat ursprung (t.ex. asiatiskt, afrikanskt, arabiskt etc.).

S) SPRÅK

De personer som kommer till tals kodas efter talspråk i fyra kategorier: svenska utan brytning och svenska med brytning – till den senare kategorin har alla som bryter när de talar svenska räknats oavsett grad av brytning. Naturligtvis kan det uppkomma situationer där det är svårt att avgöra om en person bryter eller inte när han/hon talar svenska. Vår utgångspunkt är att det skall handla om en tydlig brytning för att denna kategori skall användas. Vid tveksamma fall har alltså kategorin "svenska utan brytning" använts. De två sista kategorierna är "engelska" och "annat språk", där "annat språk" alltså kan vara vilket språk som helst utom svenska och engelska.

T) PERSON FÖREFALLER HA, I FÖRHÅLLANDE TILL SKILDRAD HÄNDELSE/HÄNDELSEFÖRLOPP (LITET/STORT INFLYTANDE, SVÅRBEDÖMBART)

Denna variabel bygger på en kvalitativ bedömning av de inlägg personer som kommer till tals gör. Bedömningen gäller om personen som kommer till tals förefaller ha mer eller mindre inflytande över den händelse han/hon medverkar i/är berörd av och vilken berättas i TV-inslaget. Till exempel fanns i det kodade materialet ett inslag om ett förslag från Vägverket om att man på försök skulle höja hastighetsgränsen på vissa vägar från 110 till 120 km/h. Man berättade att förslaget hade fått stöd av stockholmspolisen, som dock kritiserade att man drog in en stor del av trafikövervakningen. I inslaget intervjuas en polisinspektör:

"Olycksutvecklingen är ju redan på väg upp. Trafikolyckor med svårt och lätt skadade, antal dödade har ju gått upp ganska markant förra året. Ska vi försöka få hejd på det så måste vi ju vara fler trafikpoliser på vägarna." Polisinspektören bedömdes genom detta uttalande ha relativt stort inflytande över det händelseförlopp som skildrades i nyhetsinslaget (alltså om Vägverkets förslag och att Stockholmspolisen stödde förslaget generellt, men kritiserade att man drog in på trafikövervakningen). Senare i inslaget intervjuades en bilist: "Jag förstod inte att jag hade kört för fort, jag hade inte en aning om det själv först, utan trodde att det var en rutinkontroll, så att det säger också hur mycket koll man har på hur fort man kör egentligen. Jag försöker att tänka på det men det är oerhört svårt att hålla hastigheterna, det är det. 50-vägar är väl okej, det ska man väl klara av att hålla, men det är framförallt motorvägar och sådant, där är det jättesvårt." Bilisten bedömdes genom detta uttalande ha litet/mindre inflytande över det händelseförlopp som skildrades i nyhetsinslaget.

M) TALETS HUVUDSAKLIGA INRIKTNING

Syftet med den här variabeln är att göra en bedömning av hur den person som talar i TV-nyheterna egentligen kommer till tals. Talar han/hon om allmänna/offentliga/gemensamma saker/företeelser eller om privata/personliga erfarenheter? Motiverar/förklarar- eller argumenterar personen som kommer till tals för sitt inlägg eller inte? Om vi använder oss av exemplet från ovan, så bedömdes både polisinspektörens och bilistens uttalanden innehålla motiveringar/förklaringar. Polisinspektörens uttalande bedömdes gälla allmänna/offentliga/gemensamma saker, medan bilistens uttalande gällde personliga/privata erfarenheter. Senare i inslaget finns ett exempel på vad som bedömts som ett kort kommentar utan motivering/förklaring, ett uttalande från polisinspektören: (Reporter menar att det sägs att Vägverkets förslag skall kombineras med ökad trafikövervakning. "Då skakade du på huvudet och tog dig för pannan när du hörde detta") "Ja, jag kan bara göra det här som man brukar göra när man pratar om pengar (han gnider tummen mot pekfinger). Någon ökad trafikövervakning, det blir det definitivt inte."

Variablerna V och W är kontrollvariabler, varav W också ger information om vilket politiskt parti en person representerar som kodats som politiker.

BILAGA 3 – Förteckning över tabeller och diagram

Tabeller

Tabell 1. Kodad tid.....	11
Tabell 2. De sex vanligaste ämnena som människor kom till tals om samt mäns och kvinnors andelar av dessa	13
Tabell 3. De största aktörsgruppernas fördelning i TV-nyheterna som helhet samt i in- och utrikesrapporteringen	14
Tabell 4. De tre vanligaste ämnena som människor kom till tals om i samband med i inrikesrapporteringen.....	15
Tabell 5. Aktörsgrupper där personer med utländsk bakgrund förekom i högre respektive lägre grad än genomsnittet.....	22

Diagram

Diagram 1. Andel män och kvinnor i TV-nyheterna	12
Diagram 2. Andel män och kvinnor i olika åldersgrupper i TV-nyheternas inrikesrapportering.....	16
Diagram 3. De vanligaste aktörsgrupperna i inrikesrapporteringen samt deras vanligaste ämnen	17
Diagram 4. Övriga aktörers utrymme i TV-nyheternas inrikesrapportering.....	18
Diagram 5. De vanligaste aktörsgruppernas utrymme i inrikesrapporteringen	19
Diagram 6. Opinionsbildares, allmänhets och analytikers tidsutrymme i inrikesrapporteringen.....	20
Diagram 7. Namnursprung och språk hos de som kom till tals i TV-nyheternas inrikesrapportering.....	21
Diagram 8. Mäns och kvinnors grad av inflytande över skildrat händelseförlopp i inrikesrapporteringen	24
Diagram 9. Olika aktörsgruppers grad av inflytande över skildrat händelseförlopp i inrikesrapporteringen	24
Diagram 10. Talets inriktning hos män respektive kvinnor i TV-nyheternas inrikesrapportering.....	25
Diagram 11. Talets inriktning hos privatpersoner i TV-nyheternas inrikesrapportering.....	26
Diagram 12. Andel (i tid) som män och kvinnor kom till tals i de olika nyhetssändningarnas inrikesrapportering	27
Diagram 13. Fördelning mellan opinionsbildare, allmänhet och analytiker i programmets inrikesrapportering.....	28
Diagram 14. Grad av inflytande hos dem som kom till tals i de olika nyhetsprogrammets inrikesrapportering.....	29
Diagram 15. Grad av inflytande hos privatpersoner i de olika nyhetsprogrammets inrikesrapportering.....	30
Diagram 16. Rapporteringen från Balkan, Indonesien/Östtimor och USA.....	33
Diagram 17. Sverige, Europa och Övriga världen i nyhetsrapporteringen.....	34
Diagram 18. Övriga världen i nyhetsrapporteringen	36
Diagram 19. Länder och geografiska områden som fick mest utrymme i utrikesrapporteringen/vanligaste ämnen.....	37
Diagram 20. Ländernas andel tid i bevakningen av EU-regionen/vanligaste ämnen i denna rapportering.....	38
Diagram 21. Nyhetsprogrammets inrikes- och utrikesrapportering	39
Diagram 22. Kanalernas mest prioriterade omvärldsbevakning	40
Diagram 23. Kanalernas ämnesprioritering i bevakningen av Balkan.....	41
Diagram 24. Kanalernas bevakning av övriga världen	42

Svenska TV-nyheter - en spegling av Sverige och vår omvärld? är den femte rapporten i Granskningsnämndens rapportserie om det svenska radio- och TV-utbudet.

Massmedierna i dagens samhälle är oerhört betydelsefulla för att allmänheten ska ha någon möjlighet att skaffa sig kunskaper om det samhälle vi lever i. Många är de människor som till stor del genom TV-nyheter orienterar sig om Sverige och omvärlden. Men vilken bild av samhället är det som presenteras i TV-nyheterna? Och vems är den bilden egentligen? Är det bara politiker och makthavare som kommer till tals eller får även representanter för allmänheten utrymme?

Dessa frågor, samt vilka ämnen olika grupper kommer till tals om, vilka geografiska områden i världen som skildras och i vilka sammanhang detta sker, försöker denna rapport att belysa. I undersökningen ingår 21 sändningar vardera av SVT:s *Aktuellt* och *Rapport* samt TV4:s *Nyheterna*.

Granskningsnämnden för radio och TV är en statlig myndighet som övervakar att programinnehållet i redan sända radio- och TV-program överensstämmer med de bestämmelser som reglerar radio- och TV-området. Övervakningen omfattar alla svenska programföretag som sänder program riktade till allmänheten, antingen sändningarna sker lokalt, regionalt eller nationellt. Nämnden har också till uppgift att följa utländska satellitsändningar som riktas till den svenska allmänheten. Dessutom ska nämnden följa utvecklingen av radio- och TV-utbudet och publicera rapporter om detta.

G RANSKNINGSNÄMNDEN
FÖR RADIO OCH TV